Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера дена ◆ КIИРАНДИ, 9 ОКТЯБРЬ, 1983 ШУ. ◆ № 121 (6843). ◆ Мах 3 кеп.

КПСС ЦК Политбюро

КПСС ЦК Политбюро оргIанара заседани хилар, арахьарчен чурчен политика дешаш дувцаш.

Заседане белгалдаьккхар, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Ю. В. Андропова яь, 1983 шера 28 сентябре кепатеха аральина, Заявлени дерригача дунен тIа шерра ювцаш хилар. Из Заявлени ядерни тIом ца хилийтара, машар чIоагIбара тIехьа Советски Союза Коммунистически парте а советски правительствас а дIахьош бола никъ массе а оагIорахьара хьагойташ дола Iалашмате боккха политически лоархIам бола документ да. Заявлене тIа я дунеи тIа хIанз эттача хьала хьадла йола классови анализ, бе боагIа мах баьб США хIанзарча администраце дунен халкъашта юкъерча гIулакхашца дIахьош болча милитаристски наькъа, доагIаш дола жоп лу президента Рейгане Советски Союзах а социалистически содружества мехкех а тIомача IадалагIа дувцача доапараштa, футтаройна леча тIагIертаршта.

Ю. В. Андропова яьча Заявленега советски халкъ дег тIара мутIахьа да. КПСС Центральни Комитета, паччахьалкхен а общественни а организацей, кепайоазон, радио а телевидене а адресагIа хьа а кхаьчал. хьаухаш а да къахьегамхошкара дукха письмош. Къахьегама коллективашка дукха а собранеш хиний. Москве чаккхъяьлар тIема духьалара дукхача адамий манифестаци. Болхлоша, колхозхоша, интеллигенце цхьабарт а болаш хьаллоац КПСС чурен арахьарен политика, цо тахаргбоацаш советски халкъа а цун доттагIий а союзникий а кхерамзле хулийтилга. Цун а дег тIара хьашташ лораделга Iалашдара, машар лорабаран чIоагIбаран, дунен халкъашта юкъера кхохам кIелхбаккха, гергаш Iоалаш дукха тIехъарх кхохама а дуьна тIера цу йоалаш дайна хьу никъ. Советски нааха эгIало кхайкхо американски империализма авантюристски, адамаш ца дезача политикина. НАТО механизмага, агтара а хьалха США-рча антисоветски кампанена.

Советски Союза къахьегамхоша хьагойт хьинаргх къахьегамна, вай социалистически Даьхен экономически а обороны а низ чIагIбара тIехьа нигат чIоагIдаш шоаш хилар.

Ю. В. Андропова заявлени шерра хьаллоац вежарашха долча социалистически мехкий халкъаша, коммунистически а болхлой а партеша, машар безача общественноста организацеша а болажаша а. Цар белгалдоакх, из документ дерригача адамлелна боккха лоархIам болаш а таханарча денна эшаш а, СССР милитаризма низашта духьала къовсам лоаттабе, дуне ядерни тIемагахьа ца лаотийташ юхасоцаде нигат долаш хилар.

Советски наькха дикача уйлай, ерригача планета тIарча дикача дагарча наькха вайца барта хилара боккха мах а беш, КПСС ЦК Политбюрос цIаькха а чIоагIду шеттIера ца йоалаш ленински машара политика дIахьорг хилар, хIаьта цунца цхьана дIахо дIакхайкаду США а НАТО а оагIонгахьара шоай дагалатта кхереме уйлаш кхоачашъе уж гIорте Советски Союз царна доагIаш дола жоп дала могаргдолаш хилар а цун дош гIулакхана хургдолга а.

КПСС ЦК Политбюрос белгалдаьа Ю. В. Андропова Заявлене чулоаца идейши положенеши массе оагIорахьара йоазаре а Iомаяра а, советски пачхьалкхен арахьарчен чурчен политика вахара уж практически юкъейоалаяра де мел дезар. Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша къахьегама коллективашка бу организаторски массово-политически болх хьадда дола боахама - политически декхараш кховташдарца, ерригача участкашкара дисциплина а организованность а чIоагIъярца айхха бувлаш, планаши социалистически декхараши кхоачашдара. Советски Союза экономически а оборони а низ дIахо а чIоагIбара къахьегамхой оарцагIбоахаш хила беза.

КПСС ЦК Политбюрос хьажа а хьежа могайир повкъоста Ю. В. Андропова Немецки Социалистически парте Генеральни секретаря А. П. Мухаммедова дуцеи халкъашта юкъера кха... шал шод мел бола проблемаш, гера Iоадара тIехьарча кхохама духьалара. Гаргарча Малхбоале ниссон а чIоагIа а машар отгабар тIехьа кхетам хиларх. Советски Союзан Демократически Йеменан юкъера вошал тIехьа пхьаяа гIуллакх лелаелга лерргIа чIоагIе дезилла дза кхийтар хилла беза.

КПСС ЦК Политбюро заседане дийцар Российски Федераце Нечерноземни зона эргалькхка тоалра программа кхоачашъечарча балха лелвмах дола дош. Укх тIехьарча хана мехка цу йоккхача зоне кIезига болх баьбац лаьттана мелиорации химизации еш, организационни а технически а колхозаши совхозаши чIоагIъеш, юрташ социально эргайоахаш. Нечерноземье эргалькхка товсси парте дIахьош болча наькъо а цу гIулакха тIехь даь даькнараша а юрта боахама хьал тоадара дикка гIо делга холуш да. Лаьттанцара йоаха продукци дикка алсамъяьиней. ДIадахача шера а укх шера а Нечерноземни зонерча областашеи автономни республикашеи кхоачашъяь ялат кийчдера планаш. Дикка лакхденнад дулх а шура а йиелга.

Цунна цхьана Нечерноземье эргалкхара йолча цхьайолча министерствашка, ведомствашка, моттигерча партийни, советски, боахама органашка хоа а луш кхоачамбоацараш да. Цхьаццайолча моттигашка Iалашдаьдац юрт социально эргалкхаргахьа гола тохилга. Зонера юрта боахам шерра мелиораци, комплексни механизаци, химизаци яь лаьттах рационально пайда эцара ларде интенсивно дегIабоалабара наькъ тIа боаккхилга мелашха лел. Из бахьан долаш материально - технически кхоачамашкара а хьаьнта производственни фондашкара а хьехур хила дезача боахаме дац.

РСФСР Министрий Совета, министерствашка, ведомствашка, парте обкомашка, облисполкомашка аьннад белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадахара. юрта боахам а цунца ювзаенна йола отраслеш а дегIайоалаяра темпаш лакхъяра. Нечерноземьех тIехдика лаьтта леладарен хьайбаш леладарен регион яра де мел эшар де. Къаьстта терхам тIабахийтаб цу гIулакха городашкара предприятеши организацеши юкъе а озаш. юрта къахьегамхой къахьегама, быта, культура хьалаш тоадара дешаш къоастадалза даргдоашаш хилара. ШийтталгIа пятилетка план кхочуйча а дезиль Нечерноземье дIахо тахана... мероприятии белгалат а ль кийчъенна барххьаза хургда аьнна лахълад.

КПСС ЦК Политбюро могайир повкъоста А. А. Громыкос Чехословацки Социалистически Республика кхьча мехкашхарча гIулакхий министрана Б. Хнеупена аьнна переговорех йола информаци.

Социалистически яхьа дневник

Геологий толам

Грозненски опытнохьокхама буров тохара управлене производстве хьалхалаттарий опыт балха юкъейоаярах дика толамаш даьхад къахьегама овсарле лакхъяра даьхъе.

Социалистически яхье шоашкара хьокхам телаш хьайоагIа А. М. Золотарева, М. Л. Джанаарова, А. А. Керимова бурувдетте бригадаш. Шоаш буров детта скважинаш тIехкIоарген, геолого - технически хьалаш аттагIчарехи деце а цар беттагара беттага дакхи балха хьокхамаш гойт.

Цар ишта боах бар бахьан долаш ерригача управлене тIехкхоачашйер нийс бетта йола пачхьалкхен план. Социалистически декхарел совгIа 136 погонни метр буров техад цар хIанзде.

Ер шу коладелча денз цар кхоль бийдал, химреагенташ бIаьш сом лах болаш я.

Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 66 шу дузача денга кхачалехьа пятилетка хьалхарча кхаь шера план кхоачашйе декхар тIаийдад лаьтта чекхи техкарешь.

Овсаре къахьегарах меккдаьтта тохкарешо дикка лекхдаьд технико-экономически хьокхамаш. Буров тохача дIайохийта ха 85 процентага дIакхоачаьй тахача дийнахьа. ХIаьта буров деттача остех бизза пайда эцарах, буров тохарга дIабода мах лохбарах пачхьалкхенна баь пайда 705 эзар сом ба укх нийс бетта.

Уж толамаш доахача хьинаре даакъа лаьарна белгалъяьнна дукха а бригадаш а УБР.

Д. ГАБАЕВ.

Ханал хьалха

Хьинаре къахьегаш хьабоагIа укх шера «Октябрьнефть» меккдаьттен гази йоахача управлене меккдаьтта доахараш. Цар 25 сентябре рапорт делар меккдаьтте декхара нийс бетта плана ханал хьалха кхочашъяь нохе.

Плана совгIа даьккхад 12350 тонн «Iаьржа доше», хIаьта цу юкъа 483 эзар сома мехка товарни продукци мехкаьаькхад. Къахьегама овсарле 1,7 процент лакхьяннад.

Дика болх беш а М. П. Чередниченкон В. А. Дроздови керте латта меккдаьтта доаха бригадаш. Хьалхарчо нийс бетта 409,6 эзар тонн меккдаьтта даьккхад планагIа 402,5 эзар тонн йолча, хIаьта шоллагIчо 13,5 эзар тонн план йолаш 13,7 эзар тонн даьккхад.

Цу шин бригадо доаш денад меккдаьтта декхара бола пятилетка кхаь шере задани Сийлахь-боккхача Октябре 66 шу дузача денга кхочашъе.

Хьинаре къахьег

Советски Конституце денга дикача производственни хьокхамашца накъабаьккхар «Грозэнерго» номер 2 йолча теплоэлектроцентра а л е къахьегамхой.

«ХIара балха дийнехьа дисциплина тIехдикен хьадер дукхагIен хилийта!» яхача девизагIа доккхий социалистически декхараш тIа а яйца цар нийс бетта электрически йIовхален энерги дIакхийтара план ханал дикка хьалха кхоачашйир. Плана совгIа яьккха электроэнерги - миллион 745 эзар киловатт-сахьат я, хIаьта йIовхала энерги 1600 гигакалори я.

Из толам баккха вIаштIехьдаьлар технологически оборудоване гIа лерттIа бола байтар бахьан долаш.

Къегарна шоашкара балха тIа хьокхам телаш хиларца белгалбаьннаб укхаза, электромонтерий бригадир. Халкъий доттагIала ордена кавалер Майоров Григорий, электросварщик Зипотаев Владимир, локомотива машинист Темирсултанов Ахьмад, иштта кхыбараш.

Х. СУРУДЖАНЦ.

Бригадир

Казахстане эрий хинна йоккхий ареаш кервирзача шерашка, доккхий хIамаш нерагIдувлаш болаьа «говраце» къахьегарах, шийна енна «За освоение целинных и залежных земель» яха медаль накъха тIа а йоалаш, 1959 шера «Назрановский» совхозе бола бе аравьлар Беков Алхаста Махьмадгири.

Цу хана денз лаьтта оахача, ялатеч доакъарен культураш дIаюеча, церна Iунелаеча, гуьрийнара балхаш чудерзадема эггара дикагIа къахьегараща юкъе волаш хьаоагIа механизаторий болх боккъонца дега безабенна Махьмадгири.

Дукха ха я цу совхозе механизаторий бригада бригадир волаш хьинар ца кхоадеш цо къахьега а. ХIаьта дентара денга а йоалаш ва дIа ма йода лаьттанцара болх тIа-тIа дукхагIа безалуш, ялатан доакъарен культураш дика лаьъкъаэрга эшаш йола опыти говзали лакхлуш хьеване Беков. Цудуьъе цхьа шу дIа а декийтадац цо кулгалдеча бригадерча механизатораша шоай планаши декхареши толаме кхоачаш ца деш. Къахьегама Шеча Байракха ши орден а ение Даьхена боккха мах баьб Алхаста Махьмадгире къахьегама.

Цу дезача совгIаташа низ тIатеха, къахьегамцара безам кхы тIа совбаьккха бола беш ва Беков укх тIаккхарча шерашка. Толаме кхоачашъю цхьайтталагIча пятилетка шерий планаш. Къаьстта боккха толам баьккхаб цун механизатораша укх шера.

Иштта, 450 гектара тIара кеба ялат чуйийцед цар пленагIа яхха йоагIар 18 центнер йолаш хIара гектара тIара 29,7 центнер а йоаккхаш, коертолаш чузцаш лата пленагIа яз езарел шозза дукхагIа а йоакхаш. Дика хувкьаьй Махьмадгире бригадерча болхлоша шекара свеклаш, хьажкIаш, доакъара культураш. Юкъара лаьрхIача хIара гектара тIара 400 центнер йоакх свеклаш, доакъара культураш чуйийцай хIара гектара тIара 350 центнер а йоакхаш. Дикка тIехкхоачашъьяй пачхьалкхенна шекара свеклаш дIаелареи доакъар кийчдереи планаш.

Укх денощка 390 гектара тIа индустриальни хьасапе шоаш хьалххевь хьажкIаш чуэцаш боакх Бекова бригадера механизатораш. Эггара хьалхе чуйийцача 50 гектар кулаче кхай тIара томераш а тIехьа 600 тонн хьажкIаш яьнний — е хIара гектара тIара 120 центнер фуальахенза йола хьажкIаш.

Иштта, шоай ма кулла мехка Кхачен программа кхоачашъеча доккхагIа дакъе юкъедахьа гIерташ. гуйран балхаш сихагIа чакхдахара шоай тороне кхоечемеи ма могга пайда а эцаш, хьинар айденна кхашка къахьегаш боакх Хачубаров Хьадис, Арчаков Iалихан, Беков Мохьмад, Оздоев Бийсолта, барти цхьоагIон йоаш бола Беков Махьмадгире бригадацара беррига болхлой.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

СУРТА ТIА: «Назрановский» совхоза бригадир Беков Алхаста Махьмадгири.

И. ПЛИЕВА сурт.

СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ

Ноябрь бетта хьалхарча декаде салоIа 4 ди нийсдаларца а. 5-6 ноябрь 7-ча 8-ча ноябра цIей деадеча деноштa хьалха нийсдаларца а, дукхагIча предприятейи организацейи вIашта ди ди балха доахаи хургхиларца а дувзадена. СССР экономически социальни дегIайоалаяра 1983 шераре пачхьалкхен план толаме кхоачашгьяр духьа СССР Министрий Совето соцам бу:

1. 1983 шера 5 ноябрь балха ди лоархIалда.

2. Болхлошеи гIулакхерча накеи са да лоIаш дийса 1983 шерера 5 ноябрь хIара шера йоагIача отпускана дIатIатохалда, отпуска денаех саьна влапи а долаш.

МАШАР ЛОРАБАР — ВАЙ ДЕКХАР

Вай никъ—нийса никъ

ШоллагIча смене балха баьхмараши бахкара яуньа а баьнна цIабаха кийчбеннараши гулбелар укх деноша Грозненски экспериментальни мебельни фабрика эггара боккхагIа сийрдагIа йолча цехе. Делкъала тIехьа диъ лагIтох ах сахьат даьнна ха яр. 140 саг гарта нах гулбеннабар КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Ю. В. Андропова укх деноша яьча Заявлепена хетаьча митинге дакъа лацара.

Митинг хьаелл фабрика партийни организаце секретара Маслова Зинаида Алексеевнас. Гулбеннараша Заявлене чулоацам бовзийт цо, тахан дунеи тIарча хьалех дувц, цул тIехьагIа дош лу Сийлахь-боккхача Даймехка тIемен къахьегамен ветерана Валько Алексей Антоновича.

— Iховаткъа шу соагIа ха яьннай са. Вай советски пачхьалкхен нийсархо ва, цунца цхьана хьалкхийнав, цхьана лайнай ерригa халонаш а. Аз а са новкъосташа а шоай низи хьинари кходаьдац вай Даьхе низ болаш, Iаьхий йолаш хилийтара, из бахьан са дукхача нийсархоша дIаденнад шоай синош. Оахоша хьийга къа, лайна халонаш вехьа ййнаиц, аьнна, нет сова тахана рча кагирхой сийдолча, дедалерча гIулакхашка хьежача.

Сай кагирхошца вIашагIкхетар хилча, е моллагIча цхьанвеца-шинеца кагийча нахаца, къона болхлошца къамаьл тоссаделча дукха дувц аз царна вай советски вахара хьысапах, вай Даьхен дикагIболча къонгий турпалерча гIулакхех.

Вай — машарера нах да, вайна безац тIом, баькъда, доазув а дохадаь, вай гора отада чухьелхар могашмаьрша волаш юхагIоргвац. Из къаьхта хьахьокх сие яьча Заявлене тIа вай пачхьалкхен кулгалхочо, тIахьех советски нах ихы а хьинарегIа къахьегара.

Заявлене тIа дувцар дег тIара къоабалдеш, шоай коллективо дIахо йодача хана а дика къхьегаргхилара тешал деш дар митинге дакъа лаьцача болхлоша Н. Арутюнова, Р. Зарова, Р. Запраилова. М. Эльбуркаева, В. Еремина даь къамаьлаш а. Американски империалистически гIозараша лерхIар чакх ца далийтара шоаш дерргa а дергхилара резолюци тIайийцар митинге гулбеннараша.

А. СУРХОЕВ.

Тхо тIема духьала да

— «ЧIоагIа дог деттадуш йийцар аз КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Ю. В. Андропова яь Заявлени. КIоаргга дегчу бужаш ба цун чулоацам. Сона, Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа дакъа лоацаш хиннача ихалсага, боккхача дезала нанна, дика хов тIом яхача деша маIан малагIа да. 1945 шера фашистски гIаьрахой бохабаь, цул тIехьагIа милитаристски Япони гора оттаяь долча советски халкъа кхерам тIатасса гIерташ лелхийтар США империалисташа Хиросимеи Нагасакеи лелхийта йола атомни бомбаш. Цу хана денз хьабоагIа уж вай халкъаца, пачхьалкхенца моастагIал долаш, шоашта могар дац а ца дац а вай гора оттале шоаш ихар мичча тайпара даьккха а чакхдаккха гIерташ, хаддаиза ядерни герз Iоадеш.

Цар яхар чакхдаргдац, хIанаьча, дерригача халкъаша, прогрессивни нехи «АК» йоах Рейгановски администраце. НАТО блока «нераша» лерхIачох. Царна хетар чакхдаргдац, хIаьта вай декхар да ма могга дикагIа къахьега, лакхагIча сортагIа йола продукци кийчъяр, советски наьха интернациональни бувзамаш чIоагIдар».

Сийлахь-боккхача Даймехка тIема ветерана, фанеровально-заготовительни цеха болхлочо Пещерова Мария Васильевнас иштта къамаьл деш дIайолаелар «Терек» яхача мебельни хьун хIамаш еча объединене Ю. В. Андропова яьча Заявленепа хетаьхинна митинг. Митинг дIайолаелар шин смена юкъ оккъаьлуча ханна объединене ерригача цехашка, филиалашка. Ерригаш а 3 эзар гарга саг вар митинге дакъа лоацаш хинараш. ТIема а къахьегама а ветерана М. Пещеровай къамаьл хьал а лоацаш Заявлене тIа дувцар къоабалдеш къамаьлаш дир цеха йоккхагIйолча инженера Л. Данилевскаяс, инженера И. Власенкос, столяраша Р. Чабиева, В. Жидаева, отделочникий бригадира А. Букреевас, цхьоалагIча филиала партбюро секретара Р. Заякинас, дукхача кхычар.

Массане а даьча къамаьлий маIан даI дар — машара советски нах тIехьа хилар, из бахьан шоаш дерригa дергхилар.

Р. ХАДИСОВ.

Республика партийни организацешка

ВАХАРА ДЕШАШ ЛАРДЕ ЛУВЦАШ

ДIадахача оршотдийнахьа вай берригача мехка а сиина, Грозненски ремонтно-механически заводе а хилар политически экономически дешара сетера хьалхара занятеш. Цу дийнахьа болх бе йолаелар тханцига 5 школа, 1 семинар, ерригa а 10 группа.

Хьаэцаргьа я вай Н. Н. Шульгаси, В. В. Кочегарозен кулгалдеш йола «Iилман атеизма лардаш» яха курс Iомаю шиь марксизма - ленинизма лардий школа е Голубцова М. Н. пропагандист йола хьаддача экономика школа. Цар яьча юххьанцарча занятешка «Идеологически болх — ерригача парте, хIара коммуниста гIулакх» яха тема йовшхаш бейаме къамаьл хоттаделар. Шоаш дувцар вахарца дувза могаш, парте ЦК июньски (1983 ш.) Пленума решенеш йовзаш, нов. Ю. В. Андропова Заявлени хьаллоецаш, кхетаме балха лоархIам кхы тIа а лакхбе безаш хилара терхам тIаозаш къамаьлаш дир укхаза слесара Ю. С. Волнова, токараша М. Т. Хасанова, В. А. Иванова, шлифовщика Ю. П. Грудинина, инженераша Т. В. Барановас, Т. М. Антоновас. Иштта, корта бола къамаьлаш хилар Н. К. Гайсанов керте латтача Iилман коммунизма а, М. С. Абубакарова керте латтача коммунистически къахьегама а школашка.

Завода политически экономически дешара сетo чулаьцав 163 болхло, инженерно - технически болхло. Уж лоаш бе шоай идейно - теоретически боарам кхы а лакхбе, цох шоашта балхе тIа а вахаре а накъадаргдола хIама хилийта. ХIанз дIахо йодача хана хургйолча занятешта кийчо яра уйлаш еш ба укхазара ладувгIараши пропагандисташи.

Т. БОГАЦКАЯ,
ГРМЗ партийни организаце секретара заместитель.

ВIАШИ ЦХЬАН ДАГАРА ДОЛАШ

Ерача дийнахьа парте Грозненски райкоме цу районерча партийни, советски, комсомольски органий кулгалхоший ветераний вIашагIкхетар хилар. Царна хьалхашка къамаьл дир КПСС райкома хьалхарча секретара А. И. Воронкина.

Цо дег тIара баркал аьлар социализма моастагIашца лоаттабаьча классови къовсаме шоашкара исналй къонахчали гойта, машара шерашка бIу ца къонабеш къахьийгача, къонача поахала хаддаиза шоай опыт, хьаькъал камаьрша дIатийннача къонахошта. Белгалдаьккхар цар берхатеча гIулакхий парти Iалашмате чIоагIа мах беш хилар. КПСС ЦК ветеранашца вIашагIкхетар долча хана КПСС ЦК Генеральни секретара Ю. В. Андропова боккха хам беш дийцар ветераний гIулакхех, уж дIахо йодача хана а вахар дукхагIа кхехкача хулга лоаш царна лоаша баьнихар. Йоах оратора. ТIаккха цо лоацца дийцар район экономически а социально а дегIаухача карагIдийннарех, даха дисарех. Цу дакъе ветеранашкара гIо дийхар цо.

Цул тIехьагIа къамаьлаш дир района ветераний совета председатела М. А. Кацмана, А. А. Чагаева, Г. Я. Сотланда, В. И. Гагуева, Ф. С. Курнышева, Т. Я. Белоножкос. Цар Коммунистически партеи Советски правительствая чурен доазол арахьен политика чакхйоалача дувцача наькъа шоаш раьза хилар, парте ЦК июньски (1983 ш.) Пленума решенеца кагирхошта, беррига къахьегамхошта кхетам балара болх кхы а лакхагIча боарам тIа баккхара шерра программа хьаоттаь хилар. Кхувш боагIараш революционни, тIема, къахьегама традицей сий деш, уж дIахо ебаяра шоай низа хьинари ца кходеш хилийтара шоаш йоаккхо ергйолаш хилар хьаьлар. Парте ветеранаша цунца цхьана эгIаало кхайкхийр дерригача дунен идерам тIатувсача американски империалисташта. Царна хетар чакхдаргдац, йоахар цар, хIаьта вай декхар сенах латт аьлча, из латт кхы а овсаре гIа къахьегарах, дисциплина чIоагIъярах, негативни гIулакхашца, харц вахар лоладечарца къовсам кхы тIагIерттагIа лоаттабарах.

С. ШАБИЕВ.

ЦхьайтталагIча пятилетка кхоалагIча шера нийс бетта плана ханах хьалха 113 процент кхоачашъяьй «Чечингобувьбыт» яхача объединене. Цу объединенева чу мел йоагIача коллективел социалистически яхье хьалха латташ хьайоагIа № 3 йолча цеха Челхиев Лемас кулгалду хьинар дола коллектив. Ерригача системетул лакхагIа а укхаза къахьегама овсарле. Коллективе дикагIчарех лоархIаш а цеха общественни вахаре хьинаре дакъа лоацаш а ба мастераш Киселева Алла и Гайтемирова Марета.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) Киселева Алла, Гайтемирова Марет, цеха начальник Чептиев Лема.

Н. ПЛИЕВА сурт.

ТАХАН—ЮРТА БОАХАМА БОЛХЛОЙ ДИ

ДАЬХЕН ЛАЬТТАНЦАРА БЕРКАТ ДЕБАДЕРАШ

КЕРДАЧОХ МА МОГГА ДИКАГIА ПАЙДА А ЭЦАШ

КПСС XXVI съезда, цул тIаьхьагIа хиллачу КПСС ЦК Пленумий решенеши КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхахьарча Совета Президиума Председатела нох. Ю. В. Андропова уназанеши кхоачаш а еш, дIахо йодаче хана продукци дукхагIа йоалххаре, цунга дIадодар кIезигдеча, къахьегама овсарле лакхъече, доккхий толамаш дахьад республика юрта боахама къахьегамхоша.

1982 шерарча хаоттама хьалаше чIоагIа дукъале яьй республика колхозийи совхозийи гIулакхашта, къаьстта лаьттанцера балхаш деча.

ДукхагIча боахамий коллективий парторганизацеша кулгал а деш низаш дIахьайхьар цу воча хаоттама хьалехьта духьал а этта, лаьттанеи хьайбайи продукташ яхарен кийчъярен планаш кхоачашъе, тIаьра ца доалийташ хьайбаш Iаьнгара деха.

Хаоттама хьалаш во хиларех дукха къахьега дийзар республика лаьтта леладерий укх шерара хьуякъам кхебеш. Укх шера лекха хьуякъам кхебара къовсам дIаболабир соахка гуразьа дена. Механизаторашта карагIдаьлар агротехника дIа ма дехкаса лоацадача хана лаьтташ ака а уж ялат дIадера кийчде а. ТIеккха, минеральни органически удобренеш лаьтта юкъе а яьош лакхарча кондицех доле фу дIадийра. Цу дерригне торо тилийтар хургболча хьуякъама тешшаме лард йолла.

Хьийга къа дайнзар. Республика кIезига дац укх шера чоалханеча хаоттама хьалешка а дика хьуякъам кхебаь боахамаш.

Ялат — вай дерригача рузкъа оала ба. Цудухьа, парте керттера йоакко ю цу деша. Иштта, ялат кхедара хедданза тIаьхьокам лоаттабир вай республика парте областной комитета. Цу хьакъехьара хIиллеи тIера документ хилар «Хьуякъам чуцилга, 1983 шера юртабоахама продукташи доакъари кийчделга, 1983—1984 шерашка доахан дика Iаьнгара доахилга Iалешдаре кхыr а де дезарах» болам СССР Министрий Совета соцам.

Ялат кхедар ах гIулакх мара дац. ЧIоагIа лоархIама да из доацдача хана чуэцар. Цох тийша да цхьа фийг боа а ца байташ беррига а хьалхлебаь хьуякъам чуэцара гIулакх.

Парте областной комитета бюро аттайир из боле ялат чуэцарен доакъар кийчдарен йола планаш. Уж дIаэттар тха балха ларде. Иштта, къахьегам лерттIа вIаштIехь а бахкка, ловцацача хана укх шерара хьуякъам чуийцар Шелински, Урус-Мартановски, Сунженски районашка.

ХIара гектара тIера 25 центнер соагIа ялат даьккхар «Предгорный», «Курчалоевский» совхозаша, Сунженски района «Путь к коммунизму», Наурски района «Красное знамя», Шелковски района «Коминтерн» колхозаша.

Цунца цхьана, белгалдаккха доагIа, аькан йокъал латтарах къаьстта дукха халонаш нийсъелар генараш, хьажкIаш, баьцадераш, доакъара культураш лелаерашта хьалхашка. Дуьца а ца эшаш, из геттара а воча оагIорахьа Iаткъар цу культурий хьуякъамах. Цхьабакъда, республика лаьтта леладерашта дика карагIдоал кхйиа, халонаш эша а еш ерриге а баьца продукци кийчъяре планаш кхоачашъе.

Дика хьуякъам кхебаь доккха новкъостал дир укх шера цхьайола культураш индустриальни технологех кхеяро. Республика кхашка индустриальни технологех кхерча шера кхеяьй 40 эзар гектара тIа хьажкIаш, 6 эзар гектара тIа генераш, 500 гектара тIа коартолаш, 2400 гектара тIа шекара свеклаш. Хано хьахьекхар уж культураш кердача индустриальни технологех кхеяр чIоагIа пайдане хIана долга.

Масала, геттара чоалханеча хьалашка Назрановски района «40 лет Октября» совхозе хьажкIаш лелаераша йоах хIана хIара гектара тIера 50 центнер фуаллаьа хьажкIаш, хIаьта, Грозненски района «Атагинский» совхозе хIера гектара тIера йоах 55 центнер. Уж масалаш кхы а дукха довладе йиш яр. Цудухьа, тIайоагIача хана республика кхы а шордерга юртабоахама культураш индустриальни хьисапе кхеяра гIулакх.

Дукхача боахамашка дика кхеяьй укх шера шекара свеклаш. Лакха хьуякъам кхебаьб «Назрановский», «Курчалоевский», «Джалка», «Шалинский» совхозашка свеклаш лелаераша. Масала, «Джалка» совхоза Къахьегама Социалистически Турпала Мусаева Тамарас кулгалдеча бригадо хIара гектара тIара 390 центнер шекара свеклаш яьай.

ХIанз чаккхдоалаш латт тIехьагIа хьахулаш доле баьцадераши сомаши чуэцара балхаш. Уккхаза йоагIаш йола йоакхо ю хьалхкебаь хьуякъам боа а ца байташ беррига а чуэцара. Цо торо хулийт из продукци хьагульяра республика къалхашка латта пленаш дика кхоачашъе.

Укх тIехьарча шерашка шерлуш доагIа республика комсаш лелаера гIулакх а. Из боккха мах боле культура кхеяю хIанз 7 районе, лаьрхIа комсаш кхеяра лостам болеш ба 50 соагIа боахам. Комсаш лелаеча коллективашта юкъе дика толамаш дахарца белгалъяьннай Наурски района «Советская Россия», Кирова цIерагIа, «Авангард», Надтеречни района «Надтеречный», Гудермески района «Новогрозненский» совхозаш.

Доккхийи бехктокхамех де хьайбаш леладерашта хьалхашка латта деккараш. ХIаьта, хьайбай продукци дукхагIа ях кхар керттерча даькъе тийша да ташшама доакъара база хьарах. ХIанз а лоле я республика хьайбай продуктивность, дукха доахан доа. Цун баьхан де хьайбаш ма ишта доакъарца Iалаш ца дар а, доакъара юкъе балок кIезига хилар а. ХIаьта, балок доакъара керттера компонент ма йий.

Парте областной комитета бюроси республика Министрий Советой хьаька а хьаьа дIачIоагIъяьй доакъара база чIоагIъяра, республика доакъара индустри хьаьрах йола мероприятей комплекс. Цу мероприятеша дика новкъостал дергда хьайбаш леладеча фермай болх овлахгара тоабаре.

Карарча шера гуракъа дена лаьрхIад дукхагIа доакъара культураш дIае. Къаьстта дукха дIае лерзI люцерна — 65 эзар гектара тIа. ХIана аьлча, геттара дукха балок юкъейола культура я иза.

Бекхаь болх чакхбаьккхаб доакъара производства материально-техническа база чIоагIъяра. Кхы тIа хьайлаь 50 доакъара цех, хиннечул шоаза дукхагIа да хIана лерттIа хьаьдаь силоси сенаши чуйолле кIоагаш. Цо торо хулийтарга кхом бешн эффективнагIа доакъарах пайда ийба.

Бакьда, доакъар хиларах далац гIулакх. ЛоархIама да хьалхагIа кийчдаь из хьайбашта дIададар. ДоагIача бесса кийч а ца деш, цхьа килограмм доакъар Iодилла йиш яц ниишке. Из нийсса кхетадича гIулакхаш а дика леларгда.

Хьайбаш леладерашта эггара бехктокхамегIа йола хе я — Iа. Ма дерра дийцача, хьайбаш Iаьнгара дехара гIулакх лерттIа вIаштIехь а даьккха дIадахарех тийша хургда хьайбай продукци яккхарен пачхьалкхенга йоахкарен 1983 шера а, еррига пятилетка а планаш толаме кхоачашъяр.

Соахкарчул дикагIа кийчбеннаб укх шера республика хьайбаш леладераш Iаьна. Шийдикагра хьакхача дIадехкаа шера кийчдаьчул ковуш дикагIа да укх шера кийчдаь доакъар. Из вIаштIехьдаьлар дукхагIдолча боахамашка доакъар кийчдеча хана лаьрххIа доакъар кийчду бригадаш вIашагIйоахкарах, доакъара производство къаьстта даькъа а даь хьакъоастабарах. Къахьегам вIаштIехьбоаккхара йола из форма нийса хилар хано хьалхьехкад. ДIахо а кхы тIа тоаеш, шерагIа ираийта еза из боахамашка.

Iан дикагIа кийчо яь Назрановски, Ножай-Юртовски, Урус-Мартановски, Шалински районаша.

1983—1984 шерашка хьайбаш Iаьнгара доахаш республика болх бехь хургья 150 доакъара цех. Цо карагIдоалийтаргда дерриге а хIана дац аьнна, доакъар хьайбашта дIадалелехь а кийчде. Дика кийчдаь доакъар хьайбаше дикагIа дуарга, цул соагIа, дукхагIа хургья луш йола продукци, торо хургья пайда луш йола хIамаш кIезига юкъейола доакъар рацион юкъедоаладе.

Гуйре юкъекхаьчай. Из а юрта боахама къахьегамхоша дикача шера бахча балха итогаш ю кха. ХIаьта, дикача къахьегамаь соагIаташца накъабаьнкеб республика юрта боахама къахьегамхой шоай профессиональни цIайна.

У. ЛЬЯНОВ,
НГIАССР юрта боахама министра хьалхара заместитель.

ТIАЙИЦА ПРОГРАММА КХОАЧАШЪЮ

КПСС ЦК майски (1982 шера) Пленумо тIайийца Кхачан программа кхоачашъеча доккха дакъа юкъедахьа дезаш ба хьайбаш леладераш. Фу даьд соахка а укх шера а «Экажевский» совхоза къахьегамхоша из бехктокхаме гIулакх толаме кхоачашдара?

Ала деза шоай хьайбай боахаме детташ доле доахан шоаза дукхагIа хилийтара, цу хьакъехьа Назрановски района къахьегамхоша тIайийца йоккха программа доацача юкъа кхоачашъяра цIенхашта уж оарцагIбаьнна хилар.

ДIадахача шера шоай низоаце совхоза болхлоша хьалъяьй керда ферма. Къаьнача фермана Iотlакхачалехьа аьнначча хозача метте урагIъяха ягIа массехк башха-дика корпус, хьайбаш леладерашта эша гIирсаш. Укх шера шиъ бIаь Iатта лаьрхIа кхы дхьалха корпус хьалъеш а боахк совхоза гIишлошъеш болча бригадера болхлой. Лоацца аьлча, совхоза кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша, шоашта хьалхашка латта деккараш кхета а деш, лерттIа вIаштIехьдаьхад шоай хьайбай боахам дегIабоалабора эггара хьалха кхоачашде дезаш хинна балхаш.

Духхьал цхьан шера уж доккхий гIирсаш хьадда совхоза болхлой кхз дIанхачарах вIаштIехьдаьннад из 1982 шу чаккхдалалехьа Московски областера нийца довладаьча дукха шура луш доача боарзача доахах ялх бIаь шинар цу шоаш хьалъьлча керда корпусашка дIа а оттадаь, Iадаккхийта.

Укх шера царех 86 шинар дахвад, хIаьта керда шу хьатIаккхачалехьа 40—50 бежан-кхы тIа дахкаргдолаш а да.

Алхха уж дикача фух дола хьайбаш леладеш я из керда ферма. Цига хьахинай бригадира Оздоев Мусас кулгалдеш йола керда коллектива а.

Къона хьайбаш кхедеш, царех ма хулла дика доахан хилийта гIерташ хьинар айденца къахьегаш ба ферме йоккха балха опыт йолаш бола доярка Оздоева Золонбап, Точиева Лиза, Арапиева Хьалимат. Юкъера лаьрхIача хIара Iаттагара дийнахьа 8—9 килограмм шура йоаккх хIанз царех кIара доярка.

Толаме къахьег къаьнарча ферме Гагиев Ахьмала кулгалдеш йолча бригадерча болхлоша а. Цига белгалбаьннаб доаркаш Мутиева Катишт, йижарий АльтемировгIар Розан Лизан.

Царна юкъе яьрзача социалистически яхье хьалхара моттиг яьнхай дукхача шерашка цу ферме болх беш хьайоагIача, укх шера нийс бетта хIара Iаттагара 3160 килограмм шура яьккхача, Халкъий доттагIала орден лелаеш долча Мутиева Катишта.

Шоай дехкараш толаме кхоачашду скотникаша. Царна юкъе къаьстта Iунал дикагIа деш хиларах белгалбаьннаб Картоев Iусман Осмаев Саламгири.

Шиина а фермерча коллективай, къахьегама дисциплина тохха а ца еш, шоай болх ма боагIара дIабаьйарах карарча шера нийс бетта пачхьалкхенга хьайбай продукташ йохкара планаш ханал хьалха кхоачашъе вIаштIехьдаьннад. ДIадахача шера цу юкъа пачхьалкхенга екъача шурийца нийсаеча укх шера ехар 41 тонн дукхагIа я.

— Надтеречни района хьайбаш леладераша республика фермай беррига къахьегамхошка даь кхайкарал къоабалдаь тIайийцад тха фермашкарча коллективаша. Кху тIа хьинар айдеца къахьегаш ба доаркаш, скотникаш. Цар доаш деннад шурен дулхи пачхьалкхенга дохкара планаш дика тIехкхоачаш а еш. 1983—1984 шерашка хьайбаш толаме Iаьнгара даха, — йоах, доккхал а деш, совхоза партбюро секретара Газдиев Мусас.

Кlал кIийле йолаш да цо яар. Хьайбашта массе хана шортта хьаьнен гIомен доакъар хилийтара лаьрххIа вIашагIъелла механизаторий бригада я доакъар кийчдеш. Цуна кулгалдеш ва Албогачиев Iаьла. Овсарле дакха йолаш къахьегача механизатораша хIанале бонкха толам баьккхаб. Шера планагIа кийчъе йоагIар 582 тонн йолаш, йол 927 тонн кийчъяьй, кIоагашка туеллай 7400 тонн сенаши силоси, планагIа кхаь йоагIараш 6000 тонн йолаш. Доакъар дIахо а кийчдеш я бригада. Лоацца аьлча цIенхашта лард еллай совхоза механизатораша дезе долаш шоай хьайбаш Iаьнгара дахаре.

Иштта, мехка Кхачан программа кхоачашъеча дакъа юкъе а хьош, дикача хьокхамашца дезду шоай профессиональни цIей совхоза къахьегамхоша.

С. АУШЕВ.

СУРТА ТIА: «Экажевский» совхоза дикагIйола доярка Мутиева Катишт.

И. ПЛИЕВА сурт.

ТЕШ СО КОМСАШ ХУРГХИЛАРАХ

Укх тIехьарча ворхI шера теда СоагIапчерча совхозе комсаш лелаеш хьайоагIа со. Дика кхераерзадьй аз из керда культура лелаера гоьзал. ХIара шера мел хьа Iунал деш ворхI гектара тIара комсаш лелаю аз айса. Бакьда, шоаш мужье денне хана цIагIарча берашо а новкъостал ду сона.

Ер тIехьара йоачан хилалехь комсаш чуийца баьлар тха совхозе. Аз сай ворхI гектара тIера пачхьалкхенна дIаелар 32 тонн комсаш. ХIара гектара тIара хьалар 45 центнер.

Ер шу комсашта низаьа хилара лоархIам бина дика хьуякъам ба из. Комсашта чIоагIа Iаткъар совхоза гураьа соа хьайха шелал оттар, укх шера бIаьсти тIехьаьлар, аьхки дукха догIаш яар.

Иштта хьалашка гектара тIера 45 центнер комсаш яар дика толам лараIа йиш я. Совхозерча толамашгIа болча къола гектаринкаша чуйцарел шоаза-кхоаза дукхагIа а уж. ХIаьта еррига совхоза юкъера лаьрхIача хIара гектара тIера хьинарел нийсса дукхагIа кул уж.

Из толам атта хьаэнна бац. БIарчача шера хьинар кхаца деш къахьегаш баьнкаб из. Тхьо гаргга тайп-тайпара балхаш де комсашта Iунал деш кулгдара чакхдеда дезаш, техникацца дераш доацаш. Царех моллагIа цхьа болх хаьннахьа ца беш тIехьабаьккхитар а Iаткъ комсашта. Технологически картата тIа белгалъяьхаа хамашка чакхдоах аз айса лелаеча комсий плантацешкара балхаш.

Хьуякъама къаьстта лоархIама да комсий гехкаш лерттIа йоIила. Из болх тха совхозе араьхьара тIаьбаьккача наха лелабу керттерча дакъе. СагIа шоай болх дIабакача, хьуякъама гIулакхе сагота хилац уж. ХIана аьлча, цох тийша хIама дац шоа. Цудухьа сай участкера комсаш айса йоI ая.

Иштта лоархIама да хахнахьа комсий кIотаргаш хьинсаьргал хьатхьезнига, це рахиш сой тIехоала тхьоьаргаш дIайоахкига, наха овсарах цIена лелаелга. Комсий кхаь тIа меллагIа боле а чакхбаккха беза хьаннахьа дикан. Из ая Iалаш а ду хIара шера сай участке.

ХIанз а цхьабола нах ба «МагIалбика» комсаш лелаеа гIертарах хIама хургдац, уккхазара лаьтташ комсашта пайдане дац, аьла. Сога хьатте уж нийса бац. Укх тIехьарча шиъ шера бахча балха итогаша хьоьйт цу тайпара хьебараш кIал кIийле йоацаш хилар. лерттIа Iунал деш хилча МагIалбике комсаш дика хьуякъам ийга, уж лелаерга кхы а пачхьалкхена а пайдане гIулакх долга.

Цхьаболча наха лелаерга воза, аьле, комсаш хьа а ийца ханнахьа мел Iунал ца деш ют. ТIакха уж овсарах хьаьлуюкъ.

Цхьан — шиъ шера лерттIа доал ца деьча комсий кхашка гумай оалаш доле овсар тIадоал. Цхьаза геттара комсаш йоаш моттигаш а нийслу.

Цу гIулакха тIехьожам лоаттабеш, болхлошкара доагIар цIенхашта хьадехаш, шоай оагIорахьара царна лерттIа къахьегара иша хьалаш Iалаш дешн хила беза комсий отделене а совхозе а кулгалхой. Белгалдаккха деза из цар вIаштIехьа ца доалаш моттигаш нийслуга.

ДIоагIа комсаш дIа ца латош йисача ханнахьа кердаераш тIа ца йоагIар бахьан долаш чIоагIа нийлха я тха совхозера комсаш. Юкъьенца доаза лаьрхIа дика леладьча са кхаь тIа а нормагIа йоагIарал йиъ — пхи эзар кIотарг кIезигагIа я комсаш. Хила йоагIарах авош мара йоацаш де цхьадола кхаш. Эшача керда комсаш тIайоагIара деше кIезига йоакхо ю тха боахаме.

Хьожаргда вай цох мел за доал. Укх шера са комсий кхаь тIарча хIара гехно ши килограмм комсаш еннай. ЙоагIача боарама комсий кIотаргаш хьинкалара, кхы ворхI — итт тонн комсаш чуица йиш яр са. Цунах дукхагIа ялар хиларал соагIа, хIара гектара тIара комсий хьуякъам а 57—60 центнерга дIахохоачаш лакхлора.

Лоацца аьлча, со дог тийша я МагIалбикерча хьалашка дика хьийкъа комсаш кхаа йиш хиларах. Цу гIулакха кхы цхьаккха хIама эшац комсий плантацешкара балхаш ханнахьа дикан чакхдахар мара. Цу гIулакха нах оарцагIбаргбола хьалаш вIаштIехьдаккха деза боахамий кулгалхоша, специалисташа.

Сай хьамаьа чакхдоалаш сона лоа, берригача вай мехко доадача юртбоахама болхлой цIейца районера а республикера а комсаш лелаераш даькъала буеца, шоай балха кхы а дикагIа аьттув цар белара вахаре ираз хилара ловш царна дог тIара ловца бахка.

I. ЧАПАНОВА,
«Сагопшинский» совхоза комсаш лелаер, комсоргана.

КАРАГIДАЬННАЧОХ ТОЪАМ БАЦ

КПСС XXVI съезда, КПСС ЦК Пленумий решенеш кхоачашъяра, мехка Кхачан программа дIахьоча [illegible] юкъедахьара, дерригa низаш оарцагIдаьха къахьегаш ба цхьайтталагIча пятилетка кхоалагIча шера тха «Назрановский» совхоза къахьегамхой.

Тахан доккхал а деш, ала йиш я шоашта хьалхашка латта бехктокхаме дехкараш цар толаме кхоачашду аьнна. Ялати техническа культураши кхеяр, хьайбай продукташ яхар, уж пачхьалкхенга йохкара планаш дикка тIехкхоачашъяр, декгара денга йоалаш ха дIа ме йода совхоза экономика дегIайоалаяр бокъонца законе а хинна дIаэттад тха къахьегама дисциплина дика йолаш болча механизаторий, хьайбаш леладерий, кхыча доакъошкарча болхлой.

Кхоана юрта боахама къахьегамхой ди цар деадергда дIахо йодача хана кхы тIа а дикагIа къахьега дезалга дага а латташ. ХIаьта укх шера нийс бетта тха болхлошта карагIдаьннараш доккхадде мегаргдола гIулакхаш да.

Хаоттама хьалаша чIоагIа духьале еш балхаш дIа ца дохийташ моттигаш нийсъеннадле а механизаторий низаш дIанхаьчар тIехьа ца доалийташ шиъ ахи эзар гектара тIа укх шера хьалкхедаь ка бола ялат лоацца юкъа хIама ца дойташ чуийца даккха. Агротехническа бокъонаша дIа ма деххара дерригa балхаш кхоачашдарах вIаштIехьдаьлар планагIа яккха йоагIар 18 центнер йолаш, хIара гектара тIара 23 центнер яккха. Совхозо планал соагIа цхьа эзари ши бIаьи тонн гаргга ялат дIаденнад пачхьалкхенна. Из толам боаккхача къаьстта белгалъяьлар 450 гектар хулаш долча кхай тIара хIара гектара тIара 29,7 центнер ялат даьккха Къахьегама ЦIена Байракха ши орден лелаеш волча Беков Махьмадгире кулгалдеш йола механизаторий бригада.

Хачубаров Хьадисей Оздоев Бийсолтан кулгалдеш йола ши звено я совхозе коартолаш кхееш. Цхьа шу дIадаккхийтац цар уж яхарен пачхьалкхенга йохкарен планаш дикка тIехкхоачаш ца еш. Къаьстта боккха толам боаккхабеннаб Iилмана карагIдаьннараш практикана юкъе а кхуллаш къахьегача механизаторий карарча шера. Коартолаш чуэцаш латт хIара гектара тIара 225 центнер а йоаккхаш, планагIа яха йоагIараш 110 центнер йолаш. ХIанале кхоачашъяьй совхозо пачхьалкхенна уж дIаялара укх шерара план. Цул соагIа 300 тонн коартолаш дIахенна дIаяла лерхIаш тIатеIIа къахьегаш я уж денош ка Хьадисей Бийсолтан звенош.

Дикача хьокхамашца деззду шоай профессиональни цIей хьажкIаш лелаеш болча механизатораша а. БархI звенона чуболлаш бола болхлой ба шоашта юкъе социалистически яхь а йоаржаь, лоацца юкъа уж чуийца яха гIерташ хьинар из кхоадеш къахьегаш. Эггара хьалха чуийца яьй Наьсар-Кертерча отделене Муцольгов Аламбика кулгалдеш йолча звенос хьалхкеяь 100 гектара тIара хьажкIаш. Дог гIоадоаккхаш хиннаб цар хьуякъам. ХIара гектара тIара 70 центнер фуаллаьха хьажкIаш яьхай, планагIа яха йоагIараш 23 центнер йолаш. Кхы а дикагIа цар хьуякъам кхебаьб 300 гектар хулаш долча кхай тIа Аьлтий-Юртарча [illegible] кулгалдеш йолча звенос. Царех 50 гектара тIара яраш чуийцай цун механизатораша, хIара гектара тIара 80 центнер а йоаккхаш.

Иштта, шоашта хьалхашка латта дехкараш кхета а деш, шоай дегашта ма хетта кхаш леладераша къахьегарах совхоза вIаштIехьдоал планагIа пачхьалкхенна дIаяла еза 3700 тонн хьажкIаш дIаяларал соагIа шортта фуней концентрированни доакъараш лаьрхIа дIаоттае а. Белгалдаккха безам ба са цхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шин шера пачхьалкхенна дIа ца луш тIадиса хинна ялат укх шера дIаденна хилар. Лоацца аьлча, дикача хьокхамашца дезду шоай цIей тха механизатораша.

Ялат кхедараш кхаь яхье баьнна къахьегаш болча шекара свеклаш лелаераша а доккхий толамаш доах укх шера. 450 гектара тIа хьалкхеяьй из маьхера культура. Царех 5 октябрь хьатIаотташ 300 гектара тIара яраш чуийца яьхай. Хьалха вIалла ца хиннача тайпара дика хьийкъай свеклаш. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 400 центнер йоаккх, планагIа яха йоагIараш 230 центнер йолаш.

Из культура езаенна дукха къахьегамхой ба тха совхозе. Цунцара балхаш къаьстта дика чакхдаьннад Наьсар-Кертерча отделене Ешоев Амирен Имагомев Махьмад-Баширен кулгалдеча звеноша. ХIанале пачхьалкхенна 3500 тонн свеклаш дIаеннай цар, хIаьта кхы тIа 600-700 тонн дIаяла лерхIаш я ба. Царца яхье яьна къахьегаш йолча Аьлтий-Юртарча Бузуртанов Саварбина кулгалдеш йолча звенос а бонкха толам баьккхаб. Цун болхлой дага ба 4000 тонн свеклаш дIаяла.

Из культура лелаеча болхлошца хьинар айдена къахьегарах, деррига балхаш дог лазаш чакхдахар бахьан долаш совхозо укх шера 15 эзар тонн свеклаш дIалу пачхьалкхенна, планагIа дIаяла йоагIар 10 эзар тонн йолаш.

Шоай дехкарех дика лоархIабу тха хьайбаш леладераш а. ТIехкхоачашъяьй нийс бетта шурен дулхи дохкара планаш.

Боккха теркам тIабохийт дикача фух а дола дукха шура луш дола доахан фермашка хилийтара. ДIадахача шера цIеча фух дола 800 шинар доаладаьд Аьлтий-Юртара ферма уж племенной доахан долаш я. Царех ши бIаь соагIа шинар дахкад. Юкъера лаьрхIача хIаране дийнахьа нийс килограмм шура лу хIанз.

Дукха ба совхозе шоай декхараш толаме кхоачашдеш бола доаркаш. Царна юкъе къаьстта белгалбаьннаб Мальсагова Макка, Корнева Райхьант, Амхадова Салихьат, Плиева Райхьант, Мальсагова Аьсет, яхьйбараш.

Иштта, барти цхьоагIой йолча совхоза болхлой коллективо дIахо йодача хана а беркате къахьегаргхилар хьахьекхар массехк ди хьалха отчетно-хоржаний собране къамаьлаш даьча коммунисташа.

М. БЕКОВ,
«Назрановский» совхоза директор.

ЙОАКХО ЯРГА ХЬЕЖЖА

Нийс бетта план 2230 тонн йолаш, 1 октябрь хьатIаккхоачаш пачхьалкхенга 2592 тонн шура екхар колхоза хьайбаш леладераша, хIаьта дулх, кхаь квартала план 270 тонн йолаш — 310 тонн.

Уж толамаш даха къаьстта доккха новкъостал дир колхоза коммуниста И. А. Богатырева кулгалдеча тха шурий комплекса коллективо. Соахкарчул 0,7 килограмм дукхагIа а йолаш хIара кхоабача Iаттагара юкъера лаьрхIача 7 килограмм шура йоаккх оаха хIанз дийнахьи буса. ХIаьта нийс бетта 1983 килограмм яьккхай, шера план 2800 килограмм йолаш. ДIахо а, хIанз санна овсаре болх бой, хIара кхоабача Iаттагара шура яккхара шера план 17 октябрь хьатIаккхоачаш кийца кхоачашъюлургья тхога.

ЛурчогIа а соахка а шура яккхара а из йоккхара а колхоза кхьча фермай коллективел тIехьаюсар тха яр. Цув бахьан дар доакъара база лелдар, хьайбаш чулатта помещенец тиша, вийла, дояркай а скотникий а балха, саьлIара хьалаш геттара во хинна хилар. Цу дерригне а хьадечох хьайбаш леладерий дог эккхийтар. Из бахьан долаш балкара дIаухар уж. Цар когаметта дIаоттабара болх хоеш боза вах лаха хала дар. ХIаьта доал ца деш доахан дита а йиш йолаш дацар, хьа ца йоаккхаш дукха шура юсартйоландаь. Лоацца аьлча, тIехьара а дIахо ла йиш йоацача ден тIа эттар тха ферма. КПСС ЦК майски (1982 шера) Пленума решенеш, цига тIайийца Кхачан программа юкъаш хиннача собране, яьшхар оаха тха ферма болх тоабе йиш хулийтарга йола торонаш а. Цу ханна шиъ шу даьннадар тха фермана реконструкци е йолаьча дена. Из болх сих ва бича Кхачан програма кхоачашъеча доагIа дакъе лаца торо йоашилга дIалайтар колхоза правленега тха ферма коллективо. Производствах дог а лазаш собране къамаьл даьча тха толашоагIа болча къахьегамхоша: скотника Торшин Ивана, доярках Ситаури Зарас, кхычар ферма коллектива цIерагIа доаш делир реконструкцех ерга сиха чакхдоаккхе, къахьегама а производствени а дисциплина чIоагI а еш болх тоабе.

Цул тIехьагIа дукха ха яланехьа яь яьккхар реконструкци. Iилманхоашта тIехьарча хана карагIдаьнначох пайда а эцаш хьайбир хьайбаш леладара керда, варгIата, дика помещенеш. Бакьда, ферма болхлой бытовой хьалаш тоадара хIама дайзар. Цу гIулакха а колхоза правлене йоакхо йир. Лоацца юкъа, ши бутт мара ха ца йоаеш, хьадир тха комплекса наьха бытовой хьалаш кхоачашдара бIарча цIа. Цу чу я медицински гIулакх дара кабинеташ, варгIатта цIе уголок, столовй, буфет, дIайахий а долаш душаш.

Толаме кхоачашдир соахка шоай декхараш доакъар Iалашдераша а. Тоъамболлаш доакъар кийчдир цар. Иштта йоакхо яро ткоай доаш кхоачашде декхарийла дир тхо а. Лоацца юкъа дикка алсамдаьяхка дезаш дар шура, дулх доакхилга а уж продукташ пачхьалкхенга йохкилга а.

Из дош диза кхоачашдара эггара хьалха йоакхо йир коллективо къахьегама а производствени а дисциплина чIоагIъяра. Цу хьакъехьа шьанна сагаца дукха дувца дайзанзар. Берригаш ревьа хилар тха комплекса кулгалхоша хьалхашка оттадаь декхар цIенхашта кхоачашдара ма боагIара боли бе. ХIаьта цар дIадехар дар хьайбашта лерттIа Iунал а деш комплекса балха распорядок кхоачашъеIа.

Кхы цхьа хIама а да белгалдаккха доагIаш. Комплексе лелабеш 825 етт ба. 48 доярка я. Дукха ба царна юкъе доахана доал дара говзал хIанз а кхоачашболлаш дика кхаерзайинза. Царна новкъостал дара хьалха балха хьалаш во долча хана а дукха шура йоаккхаш болх баьча, тха толашагIа болча доярка, масала: Сагиева Даций, Трикозова Зояй, Ситаури Зарай, Войстриш Валентинай кхычар балха опыт шерра дIайоаьйтара мероприятеш чакхъяьхар.

Лакхе цIераш яьхача доаркаша хIара кхоабача Iаттагара шура яккхара шоай шера планаш кхоачашъяьй. Цу толамга кхача гаргга а кIезигагIа яле кхы а пхиъитта доярка. ХIаьта ферме гIолла нийс бетта хIара кхоабача Iаттагара эггара дукхагIа шура Сагиева Дацис яьккхар, со 30 килограммаца тIехьайиса.

Дог тIара къоабалдеш тIайийцар тха комплекса коллектива, хьайбаш толаме Iаьнгара даха тIаьхьехаш Надтеречни района хьайбаш леладераша республика фермай беррига къахьегамхошка даь кхайкхарал.

У. ТХАЛИЧЕВА,
Сунженски района XX партсъезда цIерагIча совхоза доярка.

СУРТА ТIА: «Пригородный» совхоза, хьалхаяларе бригадир Насерхоев Валид.

З. БАТЧАЕВА сурт.

Болхло — сийдола цIи

ПАРТИЙНИ ВАХАР: КУЛГАЛДАРА СТИЛИ МЕТОДАШИ

Сварщицас Умалатова Сажес болх беш хилча боккхача безамца хьожаргва хьо.

Грелка хьалсоташше а металла IотIаера из — цу сахьате кхетаду Iа: хьона хьалхашка я «дошо кулгаш» дола говзанч. Дуккхача шерашца цIенхенгта тIахьожаш беча рентгена вIаларо цIанкха а хьагучаяккхалац цо сварка яь дийв даьттIаш е хийра хиннея моттиг. Малув лоамая йоIа «Красный молот» заводе лакха квалификаци йола болхло, халкъа депутат, хьинардола общественни деятель хила ловкъостал дар?

Сами йоагIаше а киIсьелар коммуниста Кузьмин Василий Терентьевича бригаде. Цу коллективе — новкъостий вIаши дог хоаш бола хьал, чIоагIа дисциплина, укхаза беррагаш хIана бац аьнвараш вIаши тара йола профессеш карьераяь, хIерове юкъехьоча мухха мах бу цо къахьегаме даькъа лацара коэффициентага хьежна. ХIаьта Умалатовайга диллача, нагахьа санна вай цун уйла йой, из аллха пуп ирза лийседена дика хьайеш дац. Цо хьагойт из деррига вай заводе закономерность санна кIоаредена дIаоттанга. Заводе дуккхача къамех бола нах ба хьинар совдоахаш, творчески къахьегаш. Царех акавел соагIа бараш цхьа карпдах болх беча бригадашка къахьегаш ба. Хьехамчашта юкъе кIезига бац ветеранаш а цар кхебараш а. Масала, вай лакхе хьоавяча С. Умалатовас хIанале цхьий говзал дIайовийтай кхойтта болхлочоа. МоллагIча цеха цо долхе а шоама гуртпа укхаза дукхашха балхе баьккарий чIоагIа йоакхо ехте. ТIакха кхетадеш да краснолотовций опыт парте обкома бюрос могаль хилар а.

Болхлой класса кадраш кийчъяра гIулакх даим цхьий тIеркаме лоттаду областной партийни организаце. Парте XXVI съезда, цул тIехьагIарча КПСС ЦК Пленуми решенешца хьалхе а лелаеш, цу гIулакха хьинар чIоагIагIа тIаухийт. ХIанз Нохч-ГIалгIайчен халкъа боахаме доккхий структурни хийцамаш хулаш доагIа. Кердача проблемаша дIадех керда наькъаш лехилга а. Долче, хIанз объективно даьхе дарггдоацаш хьатIаттIад кадрай юкъарен профессиональни кийчо лакхъяре гIулакх.

Дукха за яц «Грознефтеоргсинтез» объединене цхьайолча предприятешка уникальни оборудоваш оттаьь йола установкаш эксплуатаце дIаеккна. Тхона хьалхашка хаттар эттар: малара баьхаргба свежнолисташ? Дош аттачарех хилвадецар. МаIах оахах латтавьча, из хаттар цу установкех тIа болх бе хьожабьерех дукхебараша квалификаци лоамахилаца из чоаллавне техника карьерова ца магарах. Цул соагIа, кастлуш гучадер штате цу производстве специфика вIалла йоазаш боаца нах а дIайфааяга. Предприяте кулгалхой гIаант баьккилга дар-хьогI из? Да-м яшта дар ма. Цул тIехьагIа цу тайпара дар кийсделар цементни заводе а.

Пуск къчул тIехьагIа а дукха за яьккхар цо, ма дарра аьлча, хайре болх хьа ца беш. Бахьан? Укхаза а тоьаш бацар специалистеш, болхлой профессиональни кийчо лоца яр.

Цу тайпара хьалаш гучадувлар кхы а цхьацанахьа. Цу сахьате юкъегIортарах, цIи хьлча санна тохадаларах, шеко яц, хайна йола эффект хьахулийтар. ХIаьта юшаш дар перспективни никъ лапар дар. Из декхар IалашдарагIа эша къулба санна тIайнйар оаха ноакъосте Ю. В. Андропова республикашка деррагача къамехи народностехи квалифицированни болхлой кадраш кийчъелга тоаленаен шердаенаи дарган, аьнна яь указани. «Из эшаш де экономика дегIайоалайра, — белгалдаьккхад Юрий Владимировича, — ХIаьта из лоархIаме да политически даькъе а. Дуккхача къамех лаьтта къахьегама, эттара хьалха болхлой коллективаш — уж ма дарра аьлча, интернационалистически дог-уйла хьвю. СССР халкъий вошала доттагIалли чIоагIду моттигаш яь».

Сен тIера дIадоладелар? Керда дIадехараш тейкаме а яйца, республика хIана хьаду йизаш дегIадоаладара аьла Iилман конференце рекомендацешка хьажар. Социологашка новкъостал дир керттера доакъош кIоарта тахкя. Обобщени яь материалаш цул тIехьагIа йийцар парте обкома пленумо. Пленума решенешка йиш хилийтар партийни организацешка, советски, боахама организацешка болхлой кадраш кийчъяра вIашагIтоха, цу лоархIамеча гIулакха системность, комплексность, плано- [illegible]

Автономни республика болхлой класса эттара хьанардоалашагIа дола даьъа дуккхача къамий викалех латтача коллективашка къахьегаш да. Цул идейна чIоагIало, интернационалистически дог-уйла, дика вIашагIтехьбаьвна хилар дуккхача даькъе белгалдувлаш да республика экономически духовни потенциалеца. Хьаэцаргья я вай Гудермесски медицински инструментий завод. ДоттагIала хьале къахьегаш ба укхаза нохчий, гIалгIай, хIирий, гIумкий, татараш, кхыча халкъий викалаш. Доккхий къамаьлаш дара а доацаш, гIулакх боккъонца дIададахьара тIабийрав хиларо гIо ду планаши декхараши толаме кхоачашдайтара. Предприяте арахеца продукци лоархIаш я вай махка а доазол араьла а.

Цу тайпара коллективаш тIа-тIа дукхагIа хул. ТIакха кхетадеш да, вар боарама республика болхлой класса ерригаш отрядаш тхо кхоачае гIерташ хилар. Цу хьале къаьстта сагато яйташ да гIалаташи даккх дисараши. Къаьстта йоккха йоацача коллективашка кийслураш. Царех хIараж къаьста хьайнача хеталуш хул из йоккха хIама даи, аьнна. ХIаьта ма дарра аьлча, ерригаъ эча прогулех а, воатта аьлча, йоаеча кавах, кхочеш ца деш дисача договорий декхарех аккнея соагIа дараш цу йоккха йоацача предприятешка кхочаш ма дий. Цу тайпара сагото яйташ да производствени коллективаш хьаъеча хана республика дуккхача къамех латтам йоагIа цхьацанакхьа теркалдеш доцияга. Цу коллективашка хIама а гучадуваш да ширдаьвна Iаьделаши оамалаши. Ма дарра аьлча, уж «бIенаше» дар оаха дукхагIча даькъе теркал ца деш дуташ хиннараш. Укхаза а доагIар ца тоадача лелавар.

ХIанз дика кхетаду, болхлой кадраш кийчъелга дуккхача хана республика халкъа боахамеи цуй дегIаахара перспективнайи хьаштеш лерттIа теркал ца деш, цкъаза ахьметтел шишегIа а чакхдоаккхаш кинникаи. Къаьстта аьлча, дукха боахама кулгалхой а, хIаьта иштта партийни организацеш а цу гIулакха даькъе додача хиво Iохьош санна яр.

ГIулакх хIанз хувцалуш да. Болхлой кадрашта дукхагIа юкъебехкаб кохчийа гIалгIайн.

Уж вIашо ахьеш соагIа ба. ХIаьта а проблема йоаза къоастаяь яьнаяи. Шерашера оаха 20 эзар соагIа специалист кийчвой а, машинаш еча, ярд вай, дилла республике даьхача къамех бола болхлой кхе шера аяхка 1 процент мара тIакхийттабац. Башха оргладьена хIама доацаш из хьал да мехкавтта чакхдоахача, энергетике, электротехнически промышленносте. Из бахьан долаш дуккхача предприятешка йоацаш А, боккъонца моллагIа сменеш, кердача нызалех кхоачам болаш цайда кийбац. ХIаьта тоаш долча бесса, кIезига ма йий Нохч-ГIалгIай АССР къахьегама ресурсаш. Цар дукхагIа дола даанъа юкъера образоване а йолаш болча катаргхоех латт. Фуд цу деша маIан?

Из доаш техкача цIенхинтта уйла е езаш хилар декарашоцца беш болча профориентационни балха. Школашта юкъерча дешара комбинатий балха практикаэ анализ йича, масала, укх тайпара вывоыаш йир оаха: дешара профилаш базоеш доакъошта ма эшшара ма, профтехучилищащара бузаяаш есала да.

ГIалатеш тоаду оаха Нохч-ГIалгIай университета педагогикаи психологеи кафедре хьалий къахьегама кхетамен профориентацен лаборатори. Хьйдача города, района эшараш Iалашдеш хургIолаш хуад школашта юкъерча комбинатий балха лостам. ХIара промышленни предприяте а тахан водшефии школа.

Юкъарча гIулакха кьинарегIа тIаберзабенза барrбоацаш ба дешархой дайи хоанойн теркам. КъайлагIа долаш дац, цхьаболча дьвшни ноакъошен деррига хьаха ялаш хургIолаш кхеш хилар шоай тIехьенаш. ВIаргатуш, гIурмкаш санна, хьалхьо дердайнараш, атта бахе гIерташ бараш. Из хьь долаш хIама дале а, болаш ба шоаш хьегача кьях бахаш боаца дезалаш. Уйла елаш, школе урок йолаш дувц кхувш воагIачоа болхлочуа професси сий долаш я яхаш, хIаьта чуччча цIагIа дуппа гур кхы да: силаце заведующеа доагIаш дола лоадам боаца алапи кйдеш вола сагс е вIалла болх беш воацар мех эшар долаш, ружкъах вина вахаш ва. Цу тайпарча «уроний» хир хоададара, къа ца хьегарашта доходаш тIаукаш дола яаькъеш чьовдаш датт республике.

ДукхагIа дийцача бакъахьа да профтехобразоване системах. Хетаргахьа, укхаза эттара лоархIаметIара доаш да училищаштех базоени предприятешне юкъера бувмаш чIоагIдар. ТIехьарча хашалца, геттара есала дир уж бувзамаш. ДукхагIа йола училищаш царна эшшача тайпара йоацача оадешина яр, тоьаш анар дешара классаш, мастерскеш, лабораторёш. Хьехар декларативни, производстваца хььда дар. ХIанз Грозне а дуккхача юртаншкарча районашка а хьалхьеш дар тхо таканарча дешо дIадехарашка хьежна йола йоккхий ПТУ. Кхьаолы гIулакхаш ду. ХIаьта хIанзе а квалифицированни болхлоех дукха хIама ца эшшаш ахаш профтехобразоване системе гIолла кийчбу оаха. Цхьабакъа цхьайна хало гучаьаннай. Училищаш йисте йоахарех дукхьала днъластIа дакъа мара боккъонца дIачIоагI а лий дусаш хиинадац производстве. Цудухьа дукхагIа теркам тIаахийта даьилад тхо наставничестве вIашагIйоалара.

Социологически тохкамаша бакъдаь дIаоттадаьа: шефаша йоакхо ещ болча катайча пехахи мехкарехи башха соагIа-эшаш боацаш 90 процент бараш, къахьегама коллективашка сихха дIаувш а шоай балха норкаш кхоачакъь ца Iеш тIехкхоачашъеш а хилар, цар дисциплина лаккагIен, быт тьокхамех хилар. Дуккхача предприятешка боккхагIа болча болхлоша теркал беш бац къона болхлой. Из бахьан долаш наставничество хьинарегIа лелае гIо деррдола керда приемаш лехаш я партийни организацеш. Оаха хьаю хьехамчай университеташи лектореши. Шерра чуула оаха цу гIулакха партеи къахьегамен ветеранаш.

Образонаен квалификацен «запас» оадагIа ма хул, эффективнагIа пайда ийду сето техникаех. ВIубенагIа даьъа доац производствана доал дара юкъе. Из теркал а деш, кадраш кийчъяра чIоагIа лоархIаме формаш хеташ да тхо кагархой мехка индустриальни центрий профессионально-технически училищашка деша ахийтар.

Къахьегама коллективашта вина кадраш хилийтара дешша йоакхо еш, партийни организацешна, шеко яц, дисдалийтац республике, къаьстта юрташка, къахьегама ресурсаш эшаш ярел соагIа хилар. Мишта хулийтаргба деррига-ч бахача наха бе болх? Юрташкарча районашка хьаю оаха Грознески предприятей цехаши филиалаши. Хьалхий керда совхозаш, гIоама дола боахамаш, а. кх. дI.

Моттагера нагирхой СибергIара, Гаьварча Малхбоалехьаре, Нечерноземьера ударни гIишлош хьалъеча, кхыча районашка балийтара тIадерзадаь балхаш цу оаха. Цо а дикка гIо ду массаннена а бе болх хулийтинга Iалашдара. Цхьабакъда къаьстта йола башхалонаш хилар бахьен долаш нагирхой докхха даккъе башха раьза хинна дIаулаш дац шоаш баьннача а йоазача а моттигашкара. Шер-шера тIабетталуш латт республике баха нах, кхычахьара нах баха хьатIауташ ца беталуш, бебара чотах бетталу уж. Гаргарча хана производстве дегIайоалаяра тIадерзадаь гIулакхаш ца дой, бIаь эзар саге тIехьиргьа дукъе йола къахьегама ресурсаш. Хетаргахьа, баьхьахургдар СССР Госплан централни министерствашцен ведомствашцен цхьан лоархIа цу проблемага хьожаре.

КПСС Централни Комитета июньски (1983 ш.) Пленума итогаш ювцаш лаьттача хана, къахьегамхоша дуккха кхийлар болхлой класса кадраш кийчъяра хьакъелъара предложенеш, хIаьта цу даькъера шоай замечанеш а йир. Уж дешаш шерра дувцаш да отчетно-хоржамий партийни собраненга а. Коммунисташта кетарашка хьежаб парте областной комитете а. Уж кхоачашйоро йиш хулийтаргья деррига чакхьмех йола кадраш аьхь а хьинарегIа кийчье.

А. ВЛАСОВ,
КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь.

(8 октябре арадаьнначa «Правда» тIара).

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ООН-аГенеральни Ассамблея 38-ча сессе советски делегаце яь выступлени

НЬЮ-ЙОРК. 5 октябре. (ТАСС). ООН Генеральни Ассамблея пленарни заседане советски делегаце керта заместитела, ООН СССР массарча представитела О. А. Трояновске Iойийшар выступлене текст, къоастадаь аьлча, цу тIа йоах:

ХIанзе цуй бувь хIана сеттабаш аьнна седла духха да вай планета тIара гера. ХIама хIалакдаре низ хIанззалца бIарга ца байнача тайпара боккха болаш да из. Нагахьа санна из гера хула доладенна моттиг ийсной, — адамий цивилизаци ше хIалак хилара кхерам болаш гIулаях оттаргда.

Этта хьал кхы а толладеш хIама да, шоай патологически амбицаш из дIадеххача бесса, дунен халкъашта юкъера атмосфера кхоинахлийта гIерташ доле низаш хIанз укх сахьате чIоагIа тохаденна хилар.

Цу низаша гIулакхаш цхьанна а хIаман уйла ца еш леладеш хиларо Iоажал шийх йоаллаш долча гера потенциал Iалаьмате йоккха хиларон хьаю, сурт оттадеш аьлча, машара тIалеттача кхерам качественно кердача бустамга кхоачабеш йола лелаш йола сиесь.

ХIанз укх сахьате хьахулаш латтача ситуацега хьежна аьлча, тIом кхатохаро дехкар къаьстта кра эттад.

Ерригача адамлене ядерни катастрофа кхерам тIаттачча хьалашка, политически решенеш тIайийра юкъе дакъа доацаш болча беррагача пахьа декхар да доллача хIаманна керте машар ца бохийтара гIулакха йоакхо яр оттадела.

Ерригача континенташ тIа шерлуш латт халкъий тIема духьалара выступленеш. Лакхлу машар чIоагIбара доттабеча къовсамера цар хьинар. ХIаьта из пишта хила доагIаш а да: наха магаш. ХIаьта дага а бац кхоане даим кхераме а йолаш баха.

ООН Уставо де лерхIаш дарашех принципашех чулоацаш долча парна дилла дагадоаллача маьршача вахарна, машар безаш йолча дукхагIа йолча пачхьалкхеший хьаштаьца тарлуш яц цу организаце членаш долча цхьадолча мехкий курс. Из курс кхеларий кредо дика гуш я Вашингтоне пачхьоарчальча НАТО блока решенеш тIа. Цар политика тIема кийчо яра даькъе тIех хилара тIерааь я, цу позиве тIара къычарна команда тела а царна керте латта а лерхIаш.

IотIадахаа хIема ца эшаш кхехна я, хетаргахьа, США а НАТО а ядерни лерааш. ХIаьза а цхье корзагIбаьнна наха санна дIахо сихьеш латт тIема конвейераш. Германий моллагIа компонент хьакийнача, царех хIарачоа е из ше мо дар кхы а тIатохаш да гера, е же дара низ кхы а боккхагIа бар цун мегта дIаоттаде лерхIаш да.

Потоке оттаеш я ядерни средствай кхыдолча тайпай производство а. Iомадеш да варварски нейтронни керда химически гера. Хьае лерхIаш я космосе а космосера тIема операцеш яра йола системаш.

Дага ба ядерни гера СССР а цун союзникий а доазошта ма могта гаргга даьха — Малхбузен Европе гаьна яхара низ юкъера бола керда американски ракеташ кхоачае — «Першинг-2», тхьамаш ракеташ.

ХIаьта бIаре къулбехьее маляьбоалехьен хьожабича? Цига а лаьттев форда тIеи оттадеш латт ядерни гера. Из ду шеррача географически диапазоне — Диего-Гарсегара Окинавага кхоачаш, Индийски Тайжачен океанаш тIа.

Шоаш-еш йола доазув доаца милитаристски кийчо е езаш еш я алайта гIерташ, ма могта кизьара йоах тIема психоз, кхьметтех эггара чIоагIа йола провокацеш яра я юха ца боалаш.

Оаха тхоай оагIорахьара принципиально мах баьб къулбакорейски самолет СССР фегарча доазолел чулларца юзаенвича инцидента, аьнва дIахо выступлене тIа.

Цхьанне а бокъо яц цар доазош лархIар а чулоагIаш йолча пачхьалкхений суверенитета тIаккуваа. Из массане а ниIса лоархIаш йола дунен халкъашта юкъерча бокъон норма я. Из ниIса йоагIаш я ООН Уставаца а. ХIаьта тха доазош толладе моллагIчун безам отте а, ялдеза цунна из хIама шийна могийтаргдахилар.

Дунен халкъашта юкъера декхараш сий долаш хилара дувца, пачхьалкхенашта юкъера гIулакхаш мишта лелаеза яхаш тьехамаш де лаьа бараша, пачхьалкхен деятелаши пачхьалкхенаши меттал ВIашагIкхийттача Къамий Организаци а дархIа а ца лоархIаш массане а тIанийца йола оадела правилаш телхаю. Дукха ха йоацаш Ю. В. Андропова яьча заявлене тIа ма аллара, хаттар отт вIалла йиш а йола-теш машари кхерамзлен хьалоттае езаш йола организаце дукъала тохаш хIама доацаш милитаристски психозах хьалбузаш латтача, наха еза лаьрхIача цу организаце сий доазеш болча мехка хила?

Дунен кхел шоай бе йолле дагабарашa вIалла низ а ца хеташ кхайкаду, моллагIа шоашта хозьенна ВIашагIкхийттача Штаташта никьаза эзараш километраш гаьнаре дунен из е вож район шоай вахара хьаштий сфера я аьле. Дерригача дунен тIа догIа кийча ба тайп-тайпарча территорешта заявка телаш дола бIоагIай, йоах выступлене тIа.

США «вахара хьаштий» сферана юкъейилай, масала, Гаргара Малхбоале. Цига чакхъяха гIерт палестински халкъа пунгаре яьхха йиш боацаш йола бокъо йоеш йола керда Iарбашта дукъалара сделкаш планаши. ГIана тIехьа гIа а боахаш, юха ца боалаш чIоагIде гIерт цу районе шоаш дилла хулга, шоай бIу а болаш. Агрессивни политика дIахо лелае могаду Израила. Из бахьан долаш тIема кхерам лаьгIлуш бец Гаргарча Малхбоале, хIаьта цига машар оттабара гIулакх гаьнадаьккхад. Телхаду цу районе дахача халкъий вахара хьашташ а дунен халкъашта юкъерча кхерамзлен хьашташ а.

Советски Союз хаддаьза латт израильски агрессех хьахиннараш дIадахара тIехьа, Iарбий халкъий законни бокъонаш хьалуаш, цу даькъе Палестинерча Iарбий халкъа цхий пачхьалкхе хьаьра йола бокъо а, из тIехьалат цига деррига чу а лоацаш нийсхон урегулирована яра, цу гIулакхаца хьаштдолаш малбарашца, цу даькъе палестински халкъа цаI мара воаца вакал йолча ООП а, цхьатарра бокъонаш а йолаш дакъа а лоацаш Гаргарча Малхбоален гIулакхашта йола дунен халкъашта юкъера конференци гулъяра.

«Вахара хьаштий» гегемонистски политикана тарлуш я из чакхъяккхара йола средствах а. Иштта а Гаргарча Малхбоалерча, Къулба-Малхбузен Азерча, Африкански континентерча дукха хIама ца эшшаш тхьа суверенни пачхьалкхене интервенционистски гIулакхаш леладара хьаь «центральни командованин».

Даим кийча доттадеш да цу е вош пачхьалкхене хулаш дола Вашингтона дего тIаэшаш доаца чура хувцамаш ца хилийта лаьрхIа йола «сихха даьраш дола низаш». ХIаьта цу тайпара дола низаш вIашагIдехкар, ала йиш йолаш да, чIоагIа модии хIама а хинна дIадаяха НАТО мехкашта юкъе. Цунах хьахулашдар фуд кхьахьох Чаде латтача событеш.

ХIаьта дерригача дунен тIа дIаьльрка США тIема базей сеть? Уж а иштта шоай паргIото бахьан къовсам лоттабеча шоай суверенитет хьалоацача халкъашта дукъала пайда ийбара тIатовнаю. Цу тайпара бола къовсам латтача районашка, кердача тIема базашта моттигаш лехаш ба.

Кхыча мехкашна еча диктата раьза боацарий фордий йистошка аманосцепки ланнорвш ухийт. ХIанзарча хавара «каонеркаш» а дуккхача шоай мукъехьарча межний фордий йистошка хьувзаш.

Мел низ тIабакийтаь дунен халкъашта юкъера ситуаци талхара бахьан Афганистане хиначча йоазаш йолча событешкара хьалоагIаш хIама хилар бакъде гIерташ.

Хетадезаш да из теанс тайша а нийца тIаэна раьза хила дагахиннараша из цхьанкха а моттa боацаш дола хIама хинна хилар хIанз дика кхетаду аьнна. Раьза хила тугаш бац афгански халкъа моастагIий из юкъерча бIаьшерений боадона кIалхара хьадала а лаьрхIара демократически общества хьае доладара.

Афганистане гонахьа ятта хьал — кертагIйоах аз проблема арахьара аспект — къоастаде йиш я Советски Союзо йиззa хьаллоацаш йолча Афганистана Демократически Республика правительства предложене база тIа. Соцаде деза герзаш чутIертилга а моллагIча тайпара гIийрта а ДРА гIулакхашта юкъегIертилга я.

Долаш доачуш вIаьлен тIа чIоагIа латташ хилча, из аьлча даргдоацаш да дунен халкъашта юкъерча хьала кхерамеча тенденцей хьаст — дукха ха йоацаш шие аьча заявлене тIа Ю. В. Андропова белгалдаьккхача бесса, — дунен тIарча машара чIоагIгIа кхераме йола США милитаристски курс я. Цун маIан, латт кхыча пачхьалкхенийн халкъийн хьашташ теркал а ца деш Америка ВIашагIкхийттача Штаташка дунена доал дулургдола позицеш кхоачилга Iалашде, дунен дегIаахара объективни процесс тIехьанхахьа юхахьовзае гIерташ хилар.

Вывод я е езаш — хьал кхы а чIоагIагIа ца талхийтара практически гIулакхаш де деза. Дунен тIарча событей кхераме лостам сопабе беза, хIаьта цар дегIаахар дунен халкъашта юкъера гIулакхаш тоалургдолча оагIорахье лостаде деза.

Советски Союзо, социалистически доттагIлен мехкаш шоай де йиш мелъар ду шоаш де лерхIаш дола из хIама дара.

НАТО решени дукхьала лувцаш хьулеш йола пхьайолча малхбузеневропейски мехкашка керда ракеташ дIанисье лерхIаш йола США план я йIаьххача хапа континента тIарча а цун доазонеа арахьарча а политически климатах доьхаж деттар? Уж планаш кхоачашъяр чIоагIа IаткъаргIар европейски а дунен халкъашта юкъерча а ерригача ситуацена, дикка совдоахаргдар вIашдухьала латта низаш. Оаха лерхI, деррига ядерни герза а Европерча ядерни средствашта а фу ае деза кхача деша тхьакъера планаши уйлаши.

Советски Союзо аьнна, дош эггара радикальни тайпара къоастаде раьза я шеш деррига цу тайпара дола гера, гаьна дахара низ юкъера бар санна, иштта тактически дар а. Европера дIаланкха. Цхьабакъда НАТО мехкаша демонстративно зеналеш ю, цу гIулакха кийча дац шоаш яхаш.

Оаха предложени еннай Европе цхьаккха тайпа а гаьна яхара низ юкъера бола керда средствах а ма оттейолла, хIаьта ерригa СССР а НАТО а доалахьар средствах кхозза кIезиг а йойла аьлла. Кхыча бесса аьлча, Европа цу гераах мукъьяккхарга болача наькъаш цо дакъа дича ши дакъа ниць бахь баккхар хургдар дунах.

Дукха ха йоацаш Советски Союзо шIаькха а дIахайкадир ше барт бе раьза хилар. Тха инициатива латт, США керда ракеташ Европе дIа ца оттаяр а чулоацаш йола шиина а оагIоно тIаэцаргйола соглашени йой. СССР кIезигъю европейски даькъа тIара цхий гаьна яхара низ юкъера бола ракеташ Англеи Франце ярашка кхоачанш. ХIаьта кIезигъеш йола ерригa ракеташ СС-20 а йолаш, геттара йола а ю.

Цо дIагойт, кIезигъе езаш йола СС-20 кха ракеташ СССР йохае дага а йоалал, хIаьта цо де лерхIар уж ракеташ Европера Малхбоале дIаьолга мара хIама а доцда яхаш дола къамаьлаш кIал кIийле йоацаш хилар.

Переговорашка прогресса ца хулийташ яр НАТО мехкий доалахьара гаьна дахара низ юкъера бола гера дIалаттетта а доттадеш Советски Союза ше цхьаане гера дIадаккхар дIадехаш йола США позици я.

Советски Союз, Варшавски Договора пачхьалкхенаш тIема кийчо яра тIех хила гIерташ яц, амма цу гIулакха цхьакхха а шоайна тIех а воалийтаргвац. Цар массане яхаш да низаш цхьатарра хила деза, цу тIа а уж йиш ма хула лоьехьарча боареше а хила деза.

Из подход я стратегически герзашта доазув оттадаран уж кIезигдаьаран йолча переговорашка СССР еча предложеней кIийле яр а. Цо де могадеча кхыча гIулакхашта юкъе да ерригa стратегически носителаш хоадам боллаш, дукхагIа даьа соагIа кIезигъьяр, пунга цхьаьна барт беьча лимиташка кхоачеш цу носителашта тIера ядерни зарядаш кIезиг а еш. Тха предложенеш тIаерзаь я, нийсхон принципи шиина а оагIон кхерамзлен толка а ца еш, юкъара тIема стратегически стабильность чIоагIъяра.

Документа тIа белгалдоаккх, ядерни тIом хила йиш йолаш а ба, цига котало яккха а тарлу яха моллагIа яле а доктринаши расчеташи ларде а лувцаш, дуне кхерамеча хьала уттаде гIертарий гIулакхаш цхьанна тайпара дах а бакъде йиш йолаш доацилга.

Из дагалатташ йолча Советски Союзо предложени лу ООН Генеральни Ассамблея хIанзарча сессе ден повесткана лоархIамен тIехьдаккха йиш йоацен вош санна «Ядерни тIема вий кхайкваьлга» яхар юкъедахьара.

Ядерни тIема вий кхайкаелга чакхдаккха деза ядерни гера хьаделга дехкар духьа эффективни дола практически гIулакхаш чакхдахарца цхьана.

Цу даькъе Iалаьмате вий хаинахьерен реально дика хоалуш долен хIама хургдар ядерни гера хIанз шоашка долаш йолча еррингача пачхьалкхенаша из дIахо кхы хьа ца деш сопаделга. Цу тайппара уж хьаделга декхара гIулакх тIа-тIа чIоагIагIа хьаллоацаш да дунен тIа — ядерни а ядерни доацача а мехкашка.

ХIанзарчул хьалха а Европе стратегически гера хьаделга декхарах, из кIезигдаран, ядерни дар цхий боареме дитарах ещ хинача переговорашка тха мехко предложенеш еннаяр уж переговораш еш йолча юкъа стратегически дар санна, иштта юкъерча дIоахала тохаш дола а гера Европе дIахо хьаделга кхы хьем ца беш декхар хьаделаш.

ХIанз Советски Союзо ООН Генеральни Ассамблея сессе дIачулу сихха хувцае дезаш лоархIамен дош — «Ядерни гера дехна».

Оаха предложени лу, эффективни тIахьожам а лоаттабеш, ядерни арсеналий ерригa компоненташ хьаелга сопаяра, цу даькъе доставка средствай деррига тайпаш, боеприпасаш, цхьана дола гера деррига керда тайпаш доархаделга дехкаре, ядерни боеприпасашта деча деррига тохкамашта моратори оттаяре, хIаьта иштта царна доставка еча кердача средствай бе-беча тайпашта а, гера хьадара еша ехьалуш йола материалаш хьаелга сопадера.

Ерригача ядерни державаша шоай дукхалгеи дикалгеи диллача ядерни гера хьаделга цхьан хана сопаддар — да лерхIачуньа кхачара дикагIболу нинъ. ХIаьта тха мохкий кийча ба кхыча ядерни пачхьалкхенашта хьоахкаш хургдолаш, шаьккха а оагIув барта а йолаш, СССР-ой США-и из хьалхара аргIагIа дир а.

Космически арен милитаризаци ца яйтара йолча йоакхоне юзаенна я — хIаьта из хIанз Iалаьмате боккхача лоархIаме а да — хIанзарча сессе юкъа дIачуенна «Космически ар тIе кхы пайда эшара е космосера лаьттагахьа из белгал декхаре договор яра хьакъехьара» советски предложени.

Къаьстта белгалйоаккхарьа из вIаши тIема ца юкъебоалаберг ца хиларахи Варшавски Договорен Къулбаседа атлантически союзен пачхьалкхенашта юкъе машар оттабарахи договор а, аьнна социалистически мехкаша цхьана ення предложени. Цхьаккхача герзах — а ядерни чох а е цхьа моллагIа долчох а, ма дарра аьлча, цхьанкхача низах пайда эцаргбац, аьнна шоашта декхар тIаэцаре вIаши кхерагбоацен тешам хургболеш хьал оттаргдар. Из инициативе тIа-тIа чIоагIагIа хьалкхарча алие уттаеш я европейски а дунен а политика чакхйоахача.

Европейски дунен халкъашта юкъерен кхерамзле чIоагIъяра боккхача лоархIаме хила езаш я Европе вIаши тешам, кхерамзле хулга, гера дIадоаккхилга чIоагIдара тIаерзаь тIадогIача шера январь бетта Стокгольме дIайоладургйола конференци. СССР цхьайга доагIача даькъе цу конференце болх беркате хилийта, европейски а кхыча мехкий а политически шеррача общественностен тIоаний хьашташа дIа ма дехкара хилийта гIертаргья.

Советски Союз боккхача лоархIаме хеташ я Малхбузен Европа мехкашца доаттаду дукха оагIонаш йола бувзамаш лорадари кхы а шердари. Тхо дIахо йодача хана а лерхIаш да царцара гIулакхаш хельсинкски тIехьарча анто хьийхача накъагIа лелапе. Юкъарчаевропейски совещане даьа лоацача пачхьалкхений викалий мадридски вIашагIкхетар толаме чакхдалар доагIа а доагIаш тIаэп Европа деррагача халкъашта доккха берхат дена йола кхоами хIаьдбара политика дIахо йодача хана а яхара чIоагIа низ шийна болаш хилар санна.

Тхо даим лерхIаш да шоай ца гIаьхха, чIоагIа дола гIулакхаш Советски Союза а ВIашагIкхийттача Штатий а хьашташа дIа ма дехара долга, хIаьта уж бIарчча хьайпача тоадалара тIехьа а латт.

Тхоах тийша хиннадаа хIанзарча хавара советско-американски отношенеш урьллара белгало йолаш хилар, хIаьта из дунен халкъашта юкъе латтача хьала а Iаткъаш ма дий.

Дунен халкъашта юкъе латта кхоххам кIаьдбара, ядерни тIом хьара бола кхерам дIабаккхара даьъе дукха хIама де йиш йолаш яр Китайски Халкъа Республика санна йоккха пачхьалкхе. Советски Союз кийча я вIаши цхьана гIулакхаш леладара Китайца политически диалог дIайолае, хIаьта иштта машари дунен халкъашта юкъерa кхерамзлен чIоагIъярoе юкъасинача кертгерча проблемай хьаькехьа а. ХIара оагIов хьашташ чоте ийцеш, уж вIаши лоархIаш, хIаьта кхетадеш ма хиллара, кхыча мехкашта ше ца деш хилара ларде латта йоагIа советско-китайски отношенеш бакъехьарча тайпара дегIайоагIаре шинна а халкъа пайдане хургдар, дунен арепера атмосфера тоаяра гIо дергдар.

Дунен машар лорабар духьа Азе, Африка, Латински Америка мехкаша гойта хьанар тIа-тIа айлуш хилар тхо гIаддугаш да. Къамани социальни дегIаахара шоай атта доаца декхараш кхоачашдера царна еш чIоагIа машар латтадга.

Блоках дIа ца ихийттача мехкий болам тIема духьала, империализмана духьала берзабаь хилар цIаьхха а хьахьекхар-укх шера Дале хиннача цу мехкий форума.

Блоках дIа ца ихийттача мехкий болама хIанз керте латтача Инде машар беза политика чIоагIа лоархIаш я. Цунна доттагIали дIа-хоза айхха гIулакхаш лоттадеш я Советски Союз, хIаьта цу деррига чIоагIа хам беш а я шачкхе оагIув.

Боккъонаш цхьатарра ца хилара, эксплуатаци яра духьала, пачхьалкхенаша дIаюха лоаттаеча экономически бувзамий тешам чIоагIбара, халкъашта юкъера экономически отношенеш вIаши кийсасна боккъоний ларде лелаяра тIехье принципиальни никъ лувцаш я СССР.

Дунен халкъашта юкъе хIанз кхераме хьал оттача хана пайда эшша баргбац дунен халкъашта юкъе кхерамзле лоаттаяра инструмент хилара тарра йолча ООН ерригача потенциалах. Йоах къамаьла даьчо. Ядерни тIом хилара бола кхерам дIабаккхара, герзаш хьаIоаделга юхатохара, дунен халкъашта юкъе хIанз латтащ бола кхоххам ирбу моттигаш дIаяххаран кхы тIа а керда хургьяраш дIаяххарал, ООН Уставага хьежжа пачхьалкхенашта юкъе машарен вIаши гIулакхаш леладарен хьалаш дегIакхувлара тIадерзадаь ВIашагIкхийттача Къамий Организаце чакххдоакха гIулакхаш хьаллацар духьа Советски Союзо бIубенен деррагIен къахьегаш хинна а хинай, хура а я.

ГДР. «Антифашистий воеветаш вай гIулакхашна дахI», «Машара а социализма а духьаI», «Конфронтаце герзаш Iоадара тIехьарча хоахаваш тIехьа дIахьеча империалистически низъга духьалаI» — уж тайпа лозунгаш а долаш столице кхаччо 150 эзар сагоIча саго даькъа лоацай манифестаци хилар Берлине (сурта тIа).

АДН—ТАСС-сурт.

Дезала кхуврч

• Дайн бераши

ИШТТА А ХУЛ

Кино, хайна хоьш ма хиллара, нахьа ханашкь хьежжа хьахкхаш хул. Хlьета дийнахьа берий торо хул кинотеатрашка баха, шоаштa лаьрхIа даьккхача кердача картинага хьежа. Бакъда, массаза а иштта хулийте из? Хилац. Цун доле тешал да, цкъаза ка яхача хана хулача киносеансашка даьшта-нохнашта уллув а даьле бераш кино хьар.

Эггара хьалха цу тайпарча дешта гелхаю кинотеатра болх бара бокъонаш, кIаьта бар цо доагIача гIулакхага даиххарах цун хьехул во оамалаш. Со ала гIертац, бер кино хьажийта йиш яц аьнна, со але гIертар да из шийна лаьрхIа хьокхача а ха хьанза йолча хана хьокхача а картинашка хьажа деза яхилга. Бакъда, из боарамел гIехдаьккхана, бер хIара денна кинотеатрашка ахийтача нийса хургдац.

Хоьш ма хиллара, берий дегашка дикка лар ютт кинокартинаш кхетам луча дакъе. Берий безам хул фильмашкарча турпалех тара хила, вахара зулемечунца цар санна къовсем хоттабе, и. кх. дI. Цудухьа цхьаболча, шоай бераш кинофильмага хьежа цо дугача даьшта, из мукъача нахьа гIулакх да яхаш, хайча бакъахьа дар, бар шиа ханага хьежжа долча картинага хьажар лоаркIамо долга. ХIана аьлча, цо дегIаккуел берий дегашкара уйла, сакхетам. Нийса хургдар мукъача денoшка берашца фильмага хьежа денна дехама, из фу баьнан долаш да аьлла, шийна цхьа дайнар церга дIадуецаш цо кхы а кIоаргагIа кхетадергда. Цун дешла ца мога дешаш дешка гIо дергда дас-нанас.

ДУКХА ДОВЗАРАШ

Оалаш да аламнга долча хана бер шийна гонахьа бIаргагур довза гIерташ, дукхадар за гIерташ хул, аьле. Из нийса да. Арадаьнкхача беро ззар хаттар лу: ДIаредар фуд? Из иштта хIанад! Кхыча тайпа дапара миштa хургдар? Яхаш а иштта кхы дIахо а. Из берий дика оамал я, хIана аьлча, уж кIоаргагIа довза гIерт шоаш дакаш доле дуне, дунен тIа хулаш доле хIамаш. Цу тайпара хаттараш цар мелла дукха теларах, бераш кIордада мегаргдац, нагаьш цу тайпара моттиг хуле а, тIачовха мегаргдац царна. ТIачовха, кьалха санна шийна ца довзар довза гIерташ хаттар лургдац бераш кхы шIаьхза. Шоай хаттаргаш безам бале а, шоай хаттар дег чу къувларгда цар тIачайхача сагага ца хоттеш. Вешта аьлча, бераш дIахийрадоах цу тайпарча саго. ХIаьта бера дег тIара цкъа Iовежа сага юхаметтаотта хала да. Цудухьа мичча хана бераша хаьттача хIаман дизза жоп дале деза, хIана аьлча, цунга гIолла довз цун дукха хазар.

БЕРО ДАЬ ДИКА ЗУЕШ

Нагахь санна беро кIеззига бахь а сага новкъостел доацаш болх бойе, из деим а хьежаш хул бокхагIчар ергдолча дешага хоастебергбе - хьогI са болх е во бе ерга-хьогI, аьле хетт цунна. Болх зIамига бале а хоастабе беза, сел тIехдаьхха дика баьбеце а, тIехьагIа дикагIа болх бе хьожаргда бер.

ХIаьта беро юкъаьнца сага новкъостел доацаш баь болх во бе оале, бера доггахк цу гIулакхаа. Болх во баьбале, бокхагIчар шоаш масал а гойташ дIахьокха деза берашка миштa биче нийсагIа хургбар из болх.

Цхьаькха а да белгалдаккха дезаш. Баь болх могабеш бер тIехдаьккха хесташ хилча нийсе дац. Цкъа масал доаладергда аз.

Соне вовзаш вар цхьа кIаьнк. Кое дика кулг тохаш, цхьацадола балхаш деш хулар из денм а. Бакъда, цо даьр бIаргадайнача дас геттара хьоьсте а хьоьсте, ахча лора кIаьнка. Цкъа цунга Iема вола кIаьнк дикка дег тIа вес хьле хулар ше шIеззига а хIама дича дас ахча ца делча. Иштта хьеста мегаргдац берааш. ХIана аьлча, беча балхах дукхагIа ахча дагадоаллаш, цунга сатуесаш болх беш хул цхьаболе бераш.

А. ЧАХОВ.

КХАЛНАХА НАКЪАДАРГДОЛА ХЬЕХАМАШ

Кердача кабуцах оаш бетта борщ дукха дикагIа чам болаш хургья, нагахь санна ца кхахкача хана цох керда борщ таха.

* * *

Кабуц кхархе хайтьа шура безам бале, баьхда томаташ соус йоацаш шоаш дисадале гIайгIа ма е. Цун когаметта цох тоха мегаргба тIаь. из тохача кабуц хозах хилар мара хIама хургдац.

* * *

Бовга дика масхам хургда нагахь санна чIаштарг кохьраьта кIаж хьакха хьй а тоха, цар тIа кхо литр хьйи пала шенарх IотIадоххь. Масхам кийча хургда цкъа кIира даьлча. Цкъа масхам дийча кохарех из малар де бош я массенназа, цар тIа хьйи шенарх IотIадоккха деза масхам кхоачамал луча хана

* * *

Керда кабуц, хох, петрушка, цIовбал Iохаш, морковь йIехьа а йилкъа а тед. цул тIехьагIа чаноага хьенохе тут тох, цу тIа IотIайохийт майонез е гIоа, тIаккха бIашагIадy. Цох хьахуа унахцIено вола салат.

НАХ ХИЛИЙТА ГIИЙРТАЙ

Ший бера эггара чIоагIагIа фу лоргда нанас! БIалла шеко а йоацаш ала мегаргда. хIара нана ший бер наха везаш, пайдане волаш саг а кийна хьалкхер дезаш я аьнна. ХIана аьлча, из иштта дика кхуй, цун гоа бера дикалех ший а дакъа доалилга, из бер дика кхуй, наьна дег чу сатем боссаргба: сайна хийттар кхоачашхилар-кх са аьнна.

Цу тайпара ший бераш кхеде гIийртай СурхотIе кхаш йола Измайлова Гошмоажа а. МалегIа хьисапаш, белгалонаш хилча бакъахье хийттай те нанна ший берий оамалашца. Из деим а гIийртай ший йиIигашта а кIаьнка а алкхе ззал дар Iомеде, нахьа сий деш а хам беш а кургболеш уж хьалкхебе, гIо эшшача сага гIо де, нахьа вон тIа дог лазе, нахьа дикан тIа гIозбала. ХIаьта нанас бераша шийгара дIаданнар пер йоацаш а дисадец. Измайлова Гошмоахий дезал боккха хиннаб, цхьабараша шоай фусамаш лехай. Бакъда, тайп-тайпарча моттигашка цар болх барах, тайп-тайпара нах церах беттабеларах, уж шоай оамалашта кувцалац. Доцlене, нахаца Iимерзе хилар — уж а аз юаца оамалаш.

Лахха белгал ма даккхара, доккха хиннад Гошмоахий бераш. ХIаьта церга дешийта а вIаштIехьдаьннад наьна. ВIаштIехьдаьннад из алара баьхан да, шийн бераш да тIавоацаш цо кхедаь хиларех. Хоьш ма хиллара, атта дац да воацаше кхаь берага дешийта, деце а из нарагIдаьннад Гошмоаха. Л. Н. Толстойа цIерагIча Нохч-ГIалгIай пачхальлкхан университета филологически факультет хьакхай Iадрахьмане, Моте, Аминета, кхокхе а зIанэ шоай юртарча школашка балха ба. Дика тешал ду царна, уж болх беш болча хьехархой коллективаша, юртарча наха. ХIаьта, наха дика ва аьнна шийтайпара дика гIулакхаш кердIдаьнна хила веза-кх. ТIаккха кхуеш йоагIача тIехьенна кхетам баларал, знанеш яларал. наха тIера йолеш из кхеарел дикагIа, лоархIамегIа фу хургда! Иштта долча гIулакххашца дика ба алийттад шоаш юртарча хьехархоша. ХIаьта, дика ва аьнна нахага алийта-м атта дац, хIана аьлча, дикал хьахьегамца, наха пайдана дар, накъадоалар хьадарца я, гIеххе из массаза а атта хилац.

Юртара хьехархо геттара а боккха бехктоккхам, дехкареш хьалхашка латташ воле саг ва, дукха дIедале дезаш ва из берашш бокъонца знанеш кхерерзахь хилийтара.

Знанеш дика яле езаш хиларазем шIалла дуеца а эшац, цул совгIа, айха знанешца буеза а беш чакхбенна безакхетам баларе болх.

— Берашта знанеш кхерекхетамо болхи къестабаьбец аз шIенна, — йоах Аминате.

Цун дешашта раьза бе дезалере кхьбола хьехархой: Iадрахьман, Моти.

ХIаьта нрез долаш хетт Гошмоахийна ше, иштта тIехье кхерах. Из-м да а да нрез.

С. БОРИСОВ.

Дешаица да аьлча а... Х.-В. ИСРАИЛОВА суртан.

ДIАДОЛАЛУ ХАЛКЪА КХОЛЛАМА ХЬАЖАР

1985 шера май бетта 40 шу доалйа Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо Котало яьнна.

Балха а вахаре а доккхий толамаш доахаш цу хьамсарча шIейна накъаболх совет [illegible]

КПСС XXVI съездон цул тIехьагIа хиначa КПСС ЦК Пленумашен советски халкъа хьалхашка оттадаь социально-экономически декхараш дизза кхоачашдара, тIехьа-тIайоагIача хана советски наьха творчески говзал лакхъяра, тоалра, цар идейно-политически, къахьегама, нравственни, тIема-патриотически, эстетически кхетам лакхбара духьа Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето, Облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо цу доккхача шIейна хетадаь самодеятельни художествени кхоллама хьажар дIадоладу укх бетта дена 1985 шера май бутт тIаотталца.

Хьажар кийчдара, чакхдаккхара вIашагIъехкай республикански, городской, районни оргкомитеташ. Уж тайпа оргкомитеташ я болх беш къахьегама коллективашка, дешара заведенешка.

ДикагIа толам баьхача самодеятельни коллективашта, къаьсттача наха дипломаш, кхыдола совгIатай лургда.

САЛОIАЧА ДИЙНАХЬА

С. М. Кирова цIерагIа культуран салоIарен парк. 9.00—20.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00—14.00. «Эрсий аренаш ез сона» яха радиоконцерт. 11.00. Духовой оркестра концерт. 17.00. Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен филармоне струнни квартетен солистийи концерт. 19.00. Гойтаргда хроникально - документальни фильмаш.

В. И. Ленина цIерагIа культура дворец. 9.00. Болх беш я «УнахцIено» яха группа. 10.00. Кинотеатр. Болх беш я «Фаьлгийн приключенейн дунен тIа» яха кинолекторий. 12.00. Болх беш я берий аттракционий городок. 18.00. «Шера ба са хьамсара нохх» яха радиоконцерт. 19.00. Болх беш я «ВIашагIнхетар» яха дискоклуб.

Химикий культура Дворец. 10.00. «Новзий хьона хьай город?» яха ловзар-никъбар. 17.00. «Нийсархо» яха кинотеатр. Мехка гIолла киноникъбар. 14.00. Волейболах йола спортивни яхьаш. 18.00. «Вай вахара керттера закон» яха беседа. 19.00. Эстрадни иллек музыкан сайре.

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец. 12.00. Повкха зал. Болх беш да дешархой самодеятельниц театр. «Незнайка - путешественник» яха спектакль.

Машиностроителий клуб. 12.00. «Тхо советски мехка бераш» яхача суртий конкурс.

А. М. Горьке цIерагIа клуб. 11.00. «Фаьлгийн приключенейн дунен тIа» яха киноутренник. 18.00. Художествени самодеятельноста концерт.

Московски автодорожни института студентий группа конструированин а нь кийчъяьй цхьа моттиг йола веломобиль. Цун дозал 60 килограммал кIеззига тIех мара дац. Конструкци вIашагIйоллаш дIаяхийтай «Турист» яхача серийни велосипеда деталаш. Дукха хьалхарча тохкамаша хьахьенар машина сахьата 50 километрга кхоачаш сиха йохадургйолаш хилар.

СУРТА ТIА: веломобила кабина чу — из хьалхарех цаI Ю. Медовщиков.

Г. ХАМЕЛЬЯНИНА сурт. ТАСС фотохроника.

ГОРОД ПЛАНАГIА ДЕГIАЙОАЛАЯРА

ТАДЖИКСКИ ССР. Толаме чакхдоахаш да Душанбе городской боахам дIахо дегабоалабара белгалдаь де мел лаьрхIар. 1990 шу хьатIотташ городе хьахургья керда проспекташ, майдаш, паркаш. 6—7 шера города нах чу бахача цIеной квартирий дукха хIама цхьашаш цкъан ахазлен дегIайоагIаргья. Традиционно кIезига этажаш хиначa Таджикистана столице хьалгIахь 9—12-за вIашагIардра цIеной дола массехк квартал.

ДIа-хьа шеръалара шиI мел йола торонаш кхоачаль яьнкай город, го баьккха цунна хьатIаотташ дуттара лаамаш да, хIаьта городе баха нах сихкача боахарагIа дукхагIа хулаш боагIа, хIаьта тахан ахкилланаал тIехбаьннаб. Цу гIулакхо хьалхадоахаш да из хьалду гIирсаш урагIа хьалде лархIар а. Город улл 8—9 баллега кхача нохи ага тарлуча, чоймахарча даьттан зоне. Цудухьа лакха цIеной хьалдара проблема сабаре комплексно ховсташ езаш яр. ХIаьта хIанз из гIулакх толаме чакхдоаккхаш а да.

Дукха а йолча опытни зданешта сейсмолелхийтара, вибрационно эгара, кхыдола динамически Iоаткъама тохкамаш даьд.

СУРТА ТIА: Таджикски ССР Iилмай академе сейсмочIоагIа гIишлош хьалъечен сейсмологен института 8—9 балл йолаш нохк агара хьал а оттадеш лелламашца тохкамаш деча полигоне.

Р. ПОЗДНЯКОВА сурт. ТАСС фотохроника.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ФЕ ХИЛА

ГIашлоша дувзадена наькъ тIа хула зулам пах чIоагIа чолхабеш а лозабеш а чакхдоал. Дукхьала укх шера дIабахача нийс бетта наькъ тIа гIаш лелача нахаца ювлаенна 257 авари хиннай вай республике, 62 саг ве а вуеш, 192-нена човнаш еш а лозабеш а.

Дукхахболча гIаш лелача наха шийна хила тарлуча зулам уйла йоацаш, вIалла а шекбоацаш гаргга кхаьча йоагIача автомобила, кхыча транспорта никъ хоадабу, светофоро цIе сердал теллаше а перекрестках тIехбувл. автобуса, троллейбуса, трамвайна тIера Iобаьлча хериахьарча оагIорахьа гIолла дехь-сехьа бувл. Из бийсама замалахьа чIоагIа кхераме да. Цу тайпарча хьалс массехк метр тIаккхача йисача хана мара водителa бIаргагац наькъа лелара бокъонаш телхаю саг, хIаьта цун хIама де а кхелехьа, е кхе йиш а хилац цига, зулам доал.

ЧIоагIа кхераме да лампаш йоагаш йоацача улицашка гIолла бийсана лелар.

Сайрийна Старопромысловски районе буруа тохара балхий Старогрозненски управленец юкхе технологически транспорта Ташкалински управлене шофера Ж. Х. Дышнеева автобус тIатехар машинаш ухача новкъа а ваьлна гIаш воагIача В. Филенна. Цул 150—200 метр мара гаьна йоацача моттиге сахьат хьалхагIа гIаш воагIача А. Кагермановна тIа ца кхетийта а вейна, наькъа юстара а ваьлна ззари ечара ваьлар № 1572 йолча автоколонна автобус лехкаш хиина Х. Давлетмурзаев.

1 сентябре дена закона низ болаш да «Наькъа лелара бокъонаш телхаярах болча административни бехктоккама хьакъехьара» СССР ЛакхехIарча Совета Президиума Указ. Цу указагIа дикка лакхбаьб Наькъа дIа-хьа делара бокъонаш телхаеча гIашлой бехктоккам а.

ГIашлошта, велосипедисташта, ворданшербараштa, кхыбараштa, наькъашка гIолла мел лелачоа, дIа-хьа лелалга цийсеш йолча сигналь яхар да дой, кхаь сомага кхачалча гIод тохаргда.

ДIадахача кIирагIа, 29 сентябре дена 6 октябрьга республика наькъашка 27 наькъа-хьовзам хиннаб внъ саг ве а вуеш, 25 саг човнаш хиина а вешта а лозаваьа.

НГIАССР МВД ГАИ.

ДIАХЬОШ ДА 1984 ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ЯЗЛУГА

Газет хаьара мах: шера—4 сом 8 кепиг, ах шера — 2 сом 4 кепиг.

Газет язду «Союзпечать» ерригача отделенешта, агенташта, общественни уполномоченнешта.

ТЕЛЕВИДЕНИ

10 ОКТЯБРЬ

II ПРОГРАММА

17.40 — Документальни фильм.
18.45 — «Сийдолча гулахкий йоазув» (нохчий меттала).
18.55 — «Нохч-гIалгIайче гIолла».
19.15 — Iилман - популярни фильм.
19.30 — «Республика аренашка». Юртабоахама обозрени (гIалгIай меттала).

11 ОКТЯБРЬ

II ПРОГРАММА

18.00 «Мегашал» (нохчий меттала).
18.30 — «Киноискусство бехи бу».
19.00 — «Нохч-гIалгIайче гIолла».
19.20 «Дага а доацаш вIашагIнкетар». Телевидени

РАДИО

10 ОКТЯБРЬ

8.40 — Хургболча хьуакъена — дика лард йолла еза (гIалгIай меттала).
8.50 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам.
8.15 — Передачай программа (эрсий, нохчий меттала).
8.21 — «Политически бола дIахьеча лоархIама саг ва пропагандист» (эрсий меттала).
8.31 — «Тхо машара тIехьеда» яхача концерта программе (эрсий меттала).
9.15 — «Хьалхалаттараш». Корреспонденци (гIалгIай меттала).
9.30 — Ашараш (нохчий меттала).
9.45 — «Халкъа тIаьхьнам болх беш ба» (эрсий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам.
16.01 — Микрофона хьалхашка концерт оттадаш я телевиденен радион инструментальни ансамблан цун солисташа (гIалгIай меттала).
16.25 — «Саптечун безамех» яха Х. Берсанова дуьцар (нохчий меттала).
16.40 — «Саги закон» радиожурнал (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.30 — Рекламa (эрсий меттала).
19.30 — «Кагирхой ахар» радиовыпуск (нохчий меттала).
20.00 — Москва.

УКВ

18.00 — Гансовский. «Картерча новкъа» яха радиопостановка.
18.56 — Партех, Ленинах, Даьхех йола иллеш.
19.33 — «Еиаш я хьона оазам». Концерт.

11 ОКТЯБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).

6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам.
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий, гIалгIай меттала).
8.36 — Шахбулатова Iадмана иллеш (гIалгIай меттала).
9.15 — «Хьалхалаттачар Даьхе чIоагIьяю». Беседа (нохчий меттала).
9.30 — «Къона замано» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам.
16.01 — «Атеистически кхетам луча пропаганда дехкараш». Беседа. (эрсий меттала).
16.16 — «Юрта боахама хьалхалаттараштa». Концерт (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Чуецаш я тIехьйина культураш» (эрсий меттала).

УКВ

18.00 — «Доккхача театра сцеьнга» яха музыкальни передача.
18.00 — А. Вовова «Нанай хьу» яха дуьцар.
19.20 — Лирически иллеш. [illegible]

«Сердало» газета редакце коллективо хала а хеташ кодам бу редакце болхлочунга Д. Х. Маскуровайга цун нана
МАСКУРОВА
Пайзаш Золдусхан
ха йоацаш кхалхарах.

Специалисто хьехамаш

ДИКА ДОАКЪАР

Хьайбашта санна, тIехьарча хана силос кийчъю коа тIара оалхазараш кхабара а. Цу гIуланхо дIадех кийчъеча силосаца йола дегIа пайдана хIамаш, масала коа тIара оалхазарий физиологически хьалаша дIадехар кхоачашдеш хилар. Комбисилос кийчъю тайп-тайпара культураш вIаши а эеш. Цудухьа оал цу тайпарча силосах комбинированни.

Из тайпа доакъар кийчду корнеплодаш, маькха, гороха дерть, кхыйола культурай отходаш вIашагI а еш. Иштта кийчъю из, мошача баьцех, хьажкIаех кийчъяьча силосал дикагIа а хул хьайбай дегIа. ХIана аьлча, комбинированни из доакъар кийчдеш пайда эцача екъа йолча культурашца хул 20—26 процент протеин, 10—18 — клетчатка, 30—35 процент азот доала, 9—11 процент минеральни хIамаш. Цу хьокхамашка, хIаьта хьайба цегIа беча пайдага диллача комбисилос гаргга я фуражни доакъара.

Из тайпа доакъар кийчдар мел пайдане да хьахьонх Грозненски района Ленина цIерагIча колхоза, Урус-Мартановски района «Красноармейский» совхоза балха опыто. Цу боахамашка хIара шера Iалашъеча силосах 30 процент комбинированни яр хул. Цуна кхоабача къопача доакана хIара дийнахьен буси юкъера лаьрхIаче 500 граим дулх тIаккхетийтара дIайоадар доакъара 5 единица мара в. яц, республика кхыча боахамашка цу гIулакха дIайохийтачул юкъера лаьрхIача-шн единица кIезигагIа. Цу опытах пайда эца беза тха района боахамаша а. Комбинированни силос йоллара мах бола дукха культураш а я укх шера Сунженски районе кхеаь, масала: витаминни ябанх, силоса хьажкIаш, дукхача шерашка тIаювла бобови баьцаш, кхыраш.

Комбисилос кийчъе дика аьттув боалийташ я бахчеви культураш а, масала, доакъара дIайийна харбазаш, свеклаш, пасташ. Царна хул 90—95 процент тIоадал. Из бахьан долаш царех декъа доакъар тоха деза, кийчъяьча комбинированни силос тIоадал 60—70 процентал дукхагIа хургйоацаш.

Аьтача мошача баьцех кийчъяьча силосаца йола ми стал цхьан боарамагIа ловттие вIаштIехьдоалийт, цунах баьций хьоар тохаро.

Комбисилоса мах бола дакъа да томараш тIа йола моца, хIаьта кхача йолаcмна хьажкIаш. Цу хана цунах кийчдаьча доакъара хIара килограммаца хул юкъера лаьрхIача 0.3—0.4 доакъара единица. Комбинированни силос йоллара вIашагIъяю культураш харжа еза цу доакъарца 3—5 процентал дукхагIа клетчатка хила йиш йоацалга дага а кхоабаш. ХIана аьлча, клетчатке сол цу доакъара дикал лохъеш йола лигнин яха хIама.

Доазага диллача, углеводисты довгIар 60 процент гаргга хилийта деза силосаца. Иштта боарамагIа из хилча массе хана эшачул дукхагIа хул силосаца шекар. Цо ший аргIагIа вIаштIехьдоалийт силоса мистал Iоаяр а процесс лертIа дIаяхьа.

Комбинированни силоса дикал тийша я из йоллара культураш кийчъярах, уж кIоагашка йохкара порядках. Масала, доакъарий овлаш, иштта, свеклаш, морковь, коартол силоса кIоагашка чуйоллалехьа дика йилчул тIехьагIа, ата еза. Цул совгIа царех хIара культура силос кийчъяра технологе дIадеххача боарамагIа хулийташ дика вIаши эе а еза. Доакъарий овлаш, цар хIара даьнилг 5—8 миллиметрал доакхагIа хургдоацаш, ата деза. Овлаш иштта аьта кIоагашка чудехкача, уж Iочутоlаде дезаш хилац. Царна 70 процент тIоадал хилча, силоса хIара кубометр дозал цхьан тоннага а кхоачаш, шоаш геттара чIоагIа Iочудувш. Иштта тоIача силоса юкъе фо лоадам боацаш мара юкъедагIац. Цудухьа доакъар шийшийца доахьлуш чоттиг чийслац, кхыметтел лахкерча тIоанашка а. Цу тайпара кийчъяь силос, из бIеь ца ялийтаран тIехьпахьарча тIоана ша ца байтаран, ча тIа а тохаш дIакъайлача доал.

Силоса кIоагашка йохка культураш вIашагIъярал совгIа, цхьаца тIоа буллац а чуяхка мег. Комбинированни доакъар цу хьисапе кийчде йиш я атта силосовацца деча культурех. ХIара тIоа 3—4 сантиметрал лакхагIа хилийта йиш яц. ХIаьта хале силосовацца ду культураш атта силосовацца дечарца вIашагI ца эйича даргдац.

Комбинированни силос йоллаш деча балхашта юкъе йоккха ха юкъейоллийта а йиш яц. Цхьатарра хаддиза дIадаьхьа деза уж, доакъар дика хилийтара.

Доакъарца йола сон, тIоадал дIагIоргIйоаш комбинированни силос йолла еза бетонах хьадаьча, е пенаштен кIийлени тIа полиэтиленови пленка тIатесса кийчдаьча кIоагашка, уж секцешта а дийкъа. Сок дIагIоргIйолча кIоага чу елача силоса диал 20—30 процент лоллу.

КIоага хIара секци 2—3 ди мара ца доадеш йиза еза. цу чу елла силос хьайбаш е коа тIара оалхазараш 10—15 дийнахьа кхаббал а хургдоаш.

Из тайпа доакъар кийчдара опытах тха районе хIанз боккхи пайда эц Ленина, Цеча Эсяра цIерагIча, «Путь к коммунизму» колхозий коллективаша. Комбинированни силос кийчъяра балхаш шерра доаржадаь дIахьош да цар. Ленина цIерагIча колхозе, масала, хIанзале Iалашъяьча силосах 20 процент комбинированни я.

З. УЛУБАЕВ,
Сунженски РАПО председателa заместитель, РСФСР заслуженни агроном.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктохкхи секретаре — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехаший — 2-85-64; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарея. ерен, шоаттен деношка

СФ02343. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4863.